Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 43 | Łódź, Niedziela, 19 lutego 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, כ"ג שבט תרצ"ג | № 43

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

71 חלוצים פון פוילען אין פערצווייפלונג

אראבישע שמוגלערס צוגענומען ס'געלד און איבערגעגעבען דער גרעניץ-וואך

אינטערווענץ ביים פוילישען קאנסול

פאריז, 18. (יט"א טעלעגראפיש) קיין מאר־ סייל זענען אנגעקומען פון ביירוט 27 חלוצים, וועלכע האבען געוואלט אריין קיין ארץ־ישראל. דעם זעלבען גורל האבען געהאט נאך 45 אנדער'ע חלוצים צוזאמען איז א גרופע פון 71 חלוצים פון פוילען, וועלכע האבען נישט געהאט קיין טוריסטען־וויזעס און האבען נישט בעקומען קיין סערטיפיקאטען זיך געוואלט אריינבעקומען קיין ארץ־ישראל. די אראבי־ שע שמוגלער'ס האבען פריי זיי צוגענומען ס'געלד און שפעטער איבערגעגעבען דער גרעניץ־וואך.

די חלוצים געפינען זיך אין א שווערע לאגע.

די יודישע ארגאניזאציעס האבען אונטערגענומען אן אקציע בים פוילישען קאנסול, מ'זאל זיי צוריק־ שיקען קיין פוילען ס'איז אויך ארגאניזירט געווא־ רען פאר זיי א הילפס־אקציע.

שרעקליך פערברעכען פון א גרובען-ארבייטער

דער'הרג'עט 2 זיהן און א טאכטער און בעגאנגען זעלבסטמארד

בריסעל, 18 (סס. טעל.) אין שטעטעל שטרוזע אין דייטש-שלעזיען האט דער גרובען־ ארבייטער פאול ליבענטאל בייגאכט דער'הרג'עט זיינע 2 זוהן און א טאכטער, דאן אונטערגעצונדען זיין הויז און אליין זיך אויפגעהאנגען, צוליב דער שרפה זענען שוועהר פערוואונדעט געווארען זיין פרוי און שנור.

מלוכה-בודזשעט אנגענומען

דורך דער פינאנץ-קאמיסיע ביים סענאט

ווארשא, 18 (טעלעפאניש) די פינאנץ- און בודזשעט-קאמיסיע ביים סענאט האט אנגענומען מיט גאנץ קליינע ענדע־ רונגען דעם מלוכה-בודזשעט פארן יאהר 1933-34

COURTAULDS

קונסט-זיידע

פון דער פירמע

LUSTRE FIBRES LIMITED, 16, St. Martin's-le-Grand, London

ACETATE: „Opaceta" — מאט, „Seraceta" — גלאנץ

VISCOSA: „Deltine", „Dulesco Matt", „Dulcourto Matt" i „Dulenza Matt" פיין פאזעריג

פאר וועב-, טריקאטאזש- און שטריק-צוועקען

פערטרעטער

H. Halpern, Łódź

Piotrkowska 71, tel. 112-86

„תרבות" חברה עברית לחנוך ולתרבות סניף לודז | אולם „הזמיר" שד. קושציושקי 21

ביום השני 20 לפבריואר (כ"ד שבט) ב 8.30 בערב תתקיים:

אקדמיה

מוקדשת: לקונגרס העברי העולמי

הנואמים: דר' מ. ברודא (עברי פתיחה), דר' א. טרטקובר (עברית), מ. לימן (יודיש), דר' ש. י. שביג (פולנית).

כרטיסים ב 20 ו 49 פר' ביום האקדמיה ע"י הקופה.

בברכת מזל-טוב חמה הנני מברך את חברי

משה גרוסמן

לארושיו את בחירת לבו

מרת עדזיא זאזולה

תהי' דרככם בחיים סוגה בשושנים.

משה הערשקוביץ.

יובליי-קאמיטעט לכבוד פראפ. י. פיוושיס אין לאדז.

זאל פילהארמאניע (נארוטאוויטש 20)

היינט, זונטאג, ד. 19 פעברואר 1933, 8.45 אוונט קומט פאר א פייערליכע

יובליי-קאנצערט-אקאדעמיע

לכבוד פראפ. י. פיוושיס

צום 20-יעהריגען יובל פון זיין מוזיקאלישע טעטיגקייט און 10-יעהריגע ארבייט אין לאדז.

— אין — פראגראם

I. אקאדעמיע, דערעפנונג — רעד. לאזאר פוקס, וועגען יובי־ לאר'ס טעטיגקייט — דיר. א. פערלמאן, בעגריסונגען.

II. קלאסישע מוזיק — פראגמענטען פון הענדלס ארטאריום „יהודה המכבי" און מענדעלסאנס 42 פסאלם אויסגעפיהרט פון „שיר־ כאר", לאדזער פילהארמ. ארקעסטער, סאפראן סאלא— פרל. ס. קראפיווניק. III. יודישע פאלקסלידער ארגאנזשירט פון יובילאר אויסגעפיהרט פון „שיר"-כאר.

ביים קלאוויר: פרל. ל. לאקס.

בילעטען פון 75 גר. ביז 3.50 צו בעקומען אין פילהארמאניע.

מזל-טוב !

א הערצליכען מז"ט ווינשען מיר אונזער ליבען ברודער און שוואגער אפרים פערשט און פאמיליע צוליב דער חאכצייט פון זייער געליבטען זוהן יוסף מיט פרל. יוטאלע פאלקע תחי' גלייכצייטיג ווינשען מיר דעם יונגען פאר א גליקליך צוזאמענלעבען מיט פיל נחת. יוסף פריימאן און פאמיליע

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון לונגען- הארץ- און טובערקולאז-קראנקהייט

ציגעל-גאס 11. טעל. 126-02

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אוועד.

אכטונג עקספארטערן און סוחרים!

דאס צענטראל-ביורא

„EKONOMJA"

Piotrkowska 62, tel. 166-15

אונטער דער ליטונג פון האנדעלס-אינזשעניערן פיהרט אויס: איבערזעצונגען פרייע און אמטליכע (אינטערוועציעס, אקטען, סערטיפיקאטען, בריף א.ז.וו.) הארעספאנדענץ און פערמיטלונג, פערבינדען בעציהונגען מיט אויסלענדישע פירמעס וועגען אימ־ פארט און עקספארט אין אלע שפראכען, פיהרט בוכהאלטעריע און אלערליי האנדעלס-ביכער. אלע אינפארמאציעס פערזענליך און טעלעפאניש ערטיילען מיר אומזיסט.

מודעה.

שלטון הקהלה העברית בלודז

מודיע, כי היום, יום א', כ"ג שבט ש. ז. בשעה ה 5 בערב תתקים הזכרה קשורה עם הצבת לוח זכרון ע"ש הנדבנית מרת

יענטא-ברכה בוימגולד - יקוביטש נ"ע

בביהכ"נ דרדוגושש ברחוב זשוראוויא 4

078

דעם 17. פעברואר ד. י. איז געשטארבען אונזער הייס־ געליבטער מאן, פאטער און גרויספאטער נ"ע

רובין גרודזשינסקי

ג. אינדוסטריעלער און סוחר

אין עלטער פון 63 יאהר.

די לוי' קומט פאר היינט, זונטאג, ד. 19 פעברואר 1933. 12 א זייגער פארמיטאג פון טהרה-הויז, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער די אין טיפען טרויער פארבליבענע

פרוי, קינדער און פאמיליע.

856

נחום סאקאלאוו ביי מוסאליני'ן

איטאליענישער דיקטאטאר פעראינטערעסירט זיך מיט ארץ-ישראל

רוים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)

נחום סאקאלאוו איז אויפגענומען געווארען פון מוסאליני'ן. מוסאליני האט ארויסגעוויזען א גרויסען אינטערעס פאר די יודישע דערגרייכונגען אין ארץ-ישראל.

אמעריקא וועט אנערקענען די סאוויעטען

לאנדאן, 18 (ספ. טעל.)

„ניו-יארק טיימס" מעלדעט פון וואשינגטאן, אז די אנערקענונג פון די סאוויעטען דורך די פעראייניגטע שטאטען וועט געשעהען אין דער נאהענטער צוקונפט. סיי רוזוועלט, סיי די מעהר-הייט סענאטארען האלטען, אז די איצטיגע לאגע אין'ן ווייטען מזרח שאפט גינסטיגע בעדינגונגען אויף צו אנערקענען די סאוויעטען.

די אמעריקאנער רעגירונג וועט דערביי פאדערן פון דער ראטען-רעגירונג נישט צו פיהרען קיין קאמוניסטישע פראפאגאנדע אין אמעריקא, הנחות אין דער פראגע וועגען די אלטע חובות און צו שליסען א האנדעלס-אפמאך.

שווערע באהן-קאטאסטראפע אין קוטנא

7 שווער-פערוואונדעטע אפגעפיהרט אין שפיטאל

קוטנא, 18 (טעלעפאניש)

3 א זייגער נאכמיטאג איז אויף דער סטא-ציע קוטנא א טראנספארט-צוג ארויפגעפאהרען אויף א פאסאזשיר-צוג, וואס איז געגאנגען קיין פויזען.

א וואגאן פון דריטען קלאס און א וואגאן פון צווייטען קלאס זענען פערניכטעט געווארען. פון אונטער די חורבות האט מען ארויסגענומען פאל-גענדע פערוואונדעטע: וואנדא גלאוואצקא, יאן אנישעווסקי, זאפיא יעלינסקא, ראמאן יעלינסקי, יאן קאוואלסקי, אנטאני שאלאנסקי און בראניסלאוו באגאביאלסקי.

אלע זענען אפגעפיהרט געווארען אין שטא-טישען שפיטאל. די שולד פאר דער קאטאסטראפע טראגט דער מאשיניסט פון טראנספארט-צוג, וועל-כער איז ארעסטירט געווארען.

פאסטולאטען פון סוחרטום

אויף א זיצונג אין האנדעלס-מיניסטעריום

ווארשא, 18 (טעלעפאניש)

אונטער'ן פארזיץ פון האנדעלס-מיניסטער זאזשיצקי איז פארגעקומען א וויטערדיגע זיצונג פון דער בעראטונגס-קאמיסיע אין האנדעלס-ענינים. ס'זענען בעטראכט געווארען די דעזידעראטען פון סוחרטום און די פראגע פון ליקווידירען די פער-לעגענע חובות פון סאציאלע אפצאהלונגען און וועגען דעם וואס פארא קאטעגאריע אנגעשטעלטע דארפען בעטראכט ווערען אלס גייסטיגע ארבייטער. ס'איז אויסגעוועהלט געווארען אנ'אונטער-קאמיסיע צו ברענגען צו א הסכם אין די דאזיגע פראגען.

140 טראצקיסטען ווערען גע-שטעלט פאר'ן געריכט

פאר א פערשווערונג געגען סטאלינ'ען

בערלין, 18 (ספ. טעל.)

פון מאסקווע טיילט מען מיט, אז די אויס-פארשונג אין דעם ענין פון די פערמישטע אין ארגאניזירען א פערשווערונג געגען סטאלינען, דער-געהט שוין צום סוף, ווי בעקאנט איז בראש פון די פערשווערער געשטאנען דער קאמיסאר פרע-אבראזשענסקי. ס'זענען ארעסטירט אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזיגער געשיכטע 140 טראצקיסטען.

היטלעריסטען בעפאלען א קא-מוניסטישען קלוב

דואיסבורג, 18 (ספ. טעל.)

היינט אין דערפריה זענען די היטלערישע שטורם-אפטיילונגען בעפאלען דעם קאמוניסטישען קלוב אין האמבארן-אלסום. איין ארבייטער איז דער'הרג'עט געווארען צוויי שווער-פערוואונדעטע זענען אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל, די אנפאלער האט מען נישט געכאפט.

ביי נערוואלגיע טאגאל

מיגרען מוז מען תיכף טאגאל-טאבלעטקעס איינעהמען, וועלכע בעזייטיגען די דאזיגע שמערצען. פרובט און איבערצייגט אייך אליין. אין אייגען אינטערעס אבער פערלאנגט נור אריגינעלע טאגאל-טאבלעטקעס. ▬ צו בעקומען אין אלע אפטייקען. ▬ פרייז 2 זל. ▬ רעג.-נר. 1364

צעראבירט פיל יוד. געשעפטען

700 מאן רויבען אויף די בוקארעשטער גאסען

בוקארעשט, 18 (יט"א טעלעגראפיש).

א מחנה פון 700 מאן איז בעפאלען און צעראבירט פיל יודישע געשעפטען נעבען באהן-הויף צוליב דעם שטרייק, וואס קומט איצט פאר. עס איז נישט בעוואוסט, צי דער איבערפאל טראגט א אנטיסעמיטישען כאראקטער, צי דאס האט א שייכות מיט'ן שטרייק.

וועגען יאפאנס ארויסטריט פון דער פעלקער-ליגע

טאקיא, 18 (ספ. טעל.)

דער פרעמיער ארעקי האט דערקלערט פאר פרעסע-פארשטעהער, אז די רעגירונג האט נאך נישט אנגענומען קיין בעשלוס אין ענין ארויסטריט פון דער פעלקער-ליגע. וואס איז שייך דזשעהאל, איז דאס אנ'אינערליכע פראגע פון דער מלוכה מאנדזשוקא, און נישט די פעלקער-ליגע און נישט עמיץ אנדערש האבען דא נישט, וואס צו זאגען.

פון אנדערע קוועלען מעלדעט מען, אז היינט וועט די רעגירונג אנהייבען בעטראכטען די פראגע וועגען ארויסטריט פון דער פעלקער-ליגע.

לעצטע טעלעגראמען

ניו-יארק, דער סענאט האט אפגעשאפט דעם אלקאהאל-פערבאט אין אמעריקא.

* * *

די קרייצערס „לייפציג" און עמדען" וועלען אין משך פון היינטיגען חודש ארויסשווימען אין אטלאנטישען ים אויף ארטילעריע-מאנעווערס.

די גריפע-מגפה איז בעדייטענד שוואכער געווארען. אין משך פון דער לעצטער וואך זענען אין לאנדאן קראנק געווען אויף גריפע 413 פערזאן.

* * *

אין צוזאמענהאנג מיט סאבאטאזש-אקטען בעת היטלערס רעדע זענען ארעסטירט געווארען 7 פערזאן. ביי די ארעסטירטע האט מען געפינען געוועהר. דריי הנכורע בעאמטע פון דער ראדיא-סטאציע אין שטוטגארט זענען בעזייטיגט געווארען.

* * *

כדי צו בעפרייען די שטעט פון סאבאטאזש-ניקעס און אנטיסעמיטישע עלעמענטען ווערט איינגעפיהרט דער פאס-צוואנג אויך אין באקו, סטאלינגארד, גארקינא געוו. ניזשני נאווגאראד) און מאגניטאגארסק און אין קוזנעצק.

* * *

דער האנדעלס-אפמאך מיט די סאוויעטען ווערט פראלאנגירט. פוילען וועט קאנען ארייינפיה-רען אין ראטען-פערבאנד סחורות אויף 4 מיליאן זל. פון ראטען-פערבאנד וועט מען ארייינפיהרען פרא-דוקטען אויף 3,4000,000 ז. אנשטאט אויף 2 מי-ליאן, ווי דאס איז געווען ביז איצטער. די סא-וויעטען ווילען ארייינפיהרען קיין פוילען פאר 100 טויז. דאלאר געפרוירענע פיש.

* * *

ווי מען איז אינפארמירט פון זיכערע קוועלען, וועלען פארקומען וואהלען צו די שטאט-ראטען אויפ'ן גרונד פון די געזעצען ערשט אין 1934 י. די וואהלען זאלען פארקומען אין גאנץ פוילען אין די ערשטע חדשים פון דערמאנטען יאהר. עס וועלען נאך ביז יענער צייט אויסגעארבייט ווערען פארשריפטען וועגען דער וואהל-קאמפאניע און וועגען די וואהלען גופא צו די נייע שטאט-ראטען.

א באנדע פעלשער פון באהן-בילעטען

איז ארעסטירט געווארען אין גאליציען

לעמבערג, 18. (ספ. טעל.) דא האט מען ענטדעקט א באנדע פעלשער פון באהן-בילעטען, וועלכע זענען פערקויפט געווארען אין די גאליצישע און אויבער-שלעזישע באהן-קאסעס.

אין צוזאמענהאנג דערמיט זענען ארעסטירט געווארען די באהן-קאסירעס פון קאטאוויץ און דעמ-ביץ, צוויי קאנדוקטארען פון לעמבערג, עטליכע בילעטערען און עטליכע פערמיטלער.

טיילערער צאהל איך פאר

בריליאנטען, גאלד, זילבער, פערל, גאל-דענע ציין, און לאמבארדאווע קוויטעס.

50%

M. H. LISSAK, 5 Piotrkowska 5

Dr. med. J. SCHORR

פון IWONICZ

ספעציאליסט

פאר הארץ און סקלעראזא-קראנקהייטן

וואוינט יעצט אין לאדז

גדאנסקא 11, טעל. 226-85

נעמט אן טעגליך פון 4–6 נאכמיטאג

z866.

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפע-ראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9–1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. med. H. ŁUBICZ

ספעצ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32

נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד. זונטאג פון 9–11 בייטאג.

דאס לעבען אין ארץ-ישראל

(לעצטע ידיעות פון דער יודישער טעלעגראף-אגענטור)

די אקציע פאר רעגולירען די לאגע אויף דעם אראנזשן-מארק

ירושלים. אויף א בעראטונג פון יו-דישע אראנזשען-עקספארטערען, וואס איז דא אב-געהאלטען געווארען, איז בעשלאסען געווארען אויפ-צוהאלטען מיגדעסטענס אויף איין וואך די אראנזשען טראנספארטען קיין ענגלאנד. דער דאזיגער שריט ווערט מאטיווירט דערמיט, דאס דער אראנזשען-מארק אין ענגלאנד איז אין איצטיגען מאמענט אי-בערזעטיגט. עס זענען אויך אנגענומען געווארען א רייה בעשלוסען וועגען רעגולירען און פעסט-סטעלען די אבזאץ-בעדינגונגען פאר די ארץ-ישראל-אראנזשען אין ענגלאנד. די בעראטונג ווארענט געגען דער צו גרויסער פערשפרייטונג פון גרייפ-פרוט-פלאנטאציעס אין א"י, ווייל די ארץ-ישראל-דיגע גרייפ-פרוט זענען אנגעוויזען אויף א שווערע קאנקורענץ אין דער קוואליטעט מיט די זעלבע פרוכטען פון אמעריקע און פארטא-ריקא.

סטאטיסטישע פלענער פון דער א"י-רעגירונג

ירושלים. די דרוקערייי-אינדוסטריע אין א"י, וועלכע געפינט זיך פאקטיש אין יודישע הענד, וועט שטארק ליידען צוליב דעם בעשלוס פון דער ארץ-ישראל-רעגירונג צו גרינדען אין ירושלים א רעגי-רונגס-דרוקעריי. ביז איצט זענען אלע רעגירונגס-פובליקאציעס אין די „אפישיעל גאזעט", וואס ער-שיינט אין דער ענגלישער, אראבישער און העברע-אישער שפראך, געווען געדרוקט אין יודישע דרו-קערייען. אין א רעגירונגס-קאמוניקאט אין לעצטענס מיטגעטיילט געווארען, דאס די רעגירונג האט שוין צוגעטרעטען צו בויען די דרוקעריי און די מאשינען זענען שוין איינגעקויפט געווארען אין ענגלאנד.

אלזייטיגע אויספארשונג פון שטייער-סיסטעם אין א"י

ירושלים. לויט דער איניציאטיווע פון אונ-טער דעם אויפזיכט פון עקאנאמישען דעפארטאמענט פון דער יודישער אגענץ, וועט אין דער נאהענטסטער צייט דורכגעפיהרט ווערען א גרינדליכע און אלזייי-טיגע אויספארשונג פון שטייער-סיסטעם אין א"י.

דער דאזיגער בעשלוס איז אנגענומען געווארען אויף א זיצונג פון וויירטשאפטליכען פארשונגס-ראט אונטער'ן פארזיץ פון ה' עמאנועל נוימאן. די ארבייט איז אנפערטרויט געווארען דעם ד"ר א. גראנאווסקי, וועלכער האט נישט לאנג פערעפענט-ליכט א וויכטיגע אפהאנדלונג וועגען פראבלעם פון ערד-טראנזאקציעס אין א"י.

ווי מען ערווארט, וועט די דאזיגע אויספאר-שונג געבען די מעגליכקייט צו פארמולירען אויף וויסענשאפטליכע יסודות א רייה פארשלאגען, וואס וואלטען געקענט ערמוטיגען צום נייעם קאפיטאל-צופלוס און גרויסע אינוועסטיציעס אין א"י.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז כדאי צו בעמער-קען, דאס דער א"י-בודזשעט אויף דעם געזעצטען פינאנציעלען יאהר וועט וואהרשיינליך דערגרייכען די רעקארד-סומע פון דריי מיליאן פונט. די יודען, וועלכע בילדען 20 פראצ. פון דער בעפעלקערונג וועלען ביישטייערען 45 פראצ. פון בודזשעט.

פעראיין „לינת משמורים", לאדז

זשעלאנא 26, טעל. 242-55

היינט, זונטאג, פ' משפטים, ד. 19 פעבר. 1933, 6 א זייגער אווענד קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל

די פייערליכע ערעפנונג פון דעם אמבולאטאריום

ביי אונזער פעראיין.

די פערוואלטונג.

773

פאר גאלד, בריזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7. 8029

דאס נייע זעלבסטפערוואלטונגס-געזעץ

און דאס געזעץ וועגן סאציאלע פערזיכערונגען

פרייטאג אנגענומען געווארען דורכ'ן סיים

ווארשא, 18. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) א גאנצן טאג האט דער סיים געהאררעוועט איבער'ן נייעם געזעץ וועגן דער סאציאלער פערזיכערונג. די אפאזיציע רעדנער זענען ווידעראמאל ארויסגעטרעטן געגן דעם נייעם געזעץ. אבער די סאנאציע האט זיך געטון איהרס. דער כאדעקישער דעפוטאט מארדינ'י האט געבראכט אנ'אינטערעסאנטע סטאטיסטיק פון דער

לאגע פון די קוילען-גרעבער

אין פוילען און אין אנדערע לענדער. א פוילישער קוילען-גרעבער האט אין יאהר 1927 אויסגעגראבן א טאג 1951 קילא קוילען, בעת א פראנצויזישער קוילען גרעבער גראבט נאר אויס 848 און א בעלגישער 737 קילא א טאג. אלזא אין דער לעצטער צייט, וואס א פוילישער קוילען-גרעבער גראבט אויס א טאג כמעט דריי מאל אזוי פיל קוילען ווי א מערב-אייראפעאישער, פערדינט דער לעצטער דריי מאל מעהר, ווי זיין פוילישער חבר. אט אויף אזא אומענשליכען אופן ווערען עקספלאאטירט די פוילישע קוילען-גרעבער. אבער דאס איז נאך, משמעות, ווייניג און דעריבער רייסט מען נאך ארויס ביי דעם פוילישען קוילען-גרעבער די סאציאלע פערזיכערונגען, וועלכע ער האט זיך דערוואָרבן.

דעפוטאט רעבער (פ. פ. ס.) האט מאטיווירט, פארוואס די פ. פ. ס., וועלכע האט שטענדיג גענומען דעם טעטיגסטען אנטייל אין אויסארבייטען די געזעצען פון סאציאלער פערזיכערונג, האט זיך אפגעזאגט אפילו ארייבצוטראגען אנ'אויסבעסערונג צום נייעם געזעץ פ. פ. ס. האלט, אז די גאנצע פארלאמענטארישע שפיל איז אין דעם פאל נישט מעהר ווי א קאמעדיע.

די קאמוניסטישע דעפוטאטין אגנישאק האט אויך גענומען א ווארט צו דער פראגע, דער מארשאלעק האט איהר צוגענומען דאס ווארט.

דער געזעץ איז אנגענומען געווארען.

ווען מ'איז צוגעטרעטען צו דער אפשטימונג האבען די דעפוטאטען פון פ. פ. ס., נ. פ. ר. און פויערים-פארטיי פערלאזט דעם זאל.

שבת האט דער סיים אפגעשטימט די דריטע לעזונג פון זעלבסטפערוואלטונגס-געזעץ פאר דער אפשטימונג האבען אלע אפאזיציאנעלע פראקציעס נ. ד., פויערים-פארטיי, נ. פ. ר., אוקראינער, יוד. „קאלא" און כ. ד. אפגעגעבען שארפע דעקלאראציעס געגען דעם נייעם זעלבסטפערוואלטונגס-געזעץ. אינטערעסאנט איז, אז דער עבו'ישער פארשטייער האט אין זיין דעקלאראציע געזאגט, אז א דאנק דעם נייעם געזעץ וועלען די יודען אין די שטעט מאקאריזירען די פאלאקען (?). נאך דער רעדע פון רעפערענט דעפ. פאלאקעוויטש איז דאס געזעץ אין א באמענטליכע אפשטימונג מיט 139 שטימען געגען 91 אנגענומען געווארען.

אויף דער באכמיטאג זיצונג איז דער סיים צוגעטרעטען צו בעטראכטען די פראגע פון ארבייטספאנד. צו דעם צוועק וועלען די איינוואוינער פון די שטעט צאהלען 1 פראצענט פון זייערע פערדינסטע, ס'וועט אויך גענומען ווערען א שטייער פון צוקער און עלעקטרישע לעמפלעך, דאס דארף געבען א הכנסה פון 106 מיליאן זלאטעס די פארשטעהער פון די אפאזיציאנעלע קלובען זאגען זיך ארויס געגען דעם פראיעקט.

דאס געזעץ איז אנגענומען געווארען אין דער צווייטער און דריטער לעזונג.

דער געזעץ-פראיעקט וועגען פערמעגענס-שטייער איז איבערגעשיקט געווארען אין דער פינאנץ-קאמיסיע.

די ערציהונג פון קינדער

און די לעבערטראן-עמולסיע פון סקאט & באהנע

אפט זענען ביי קינדער קרענקליכקייטען די סבה פון שלעכטע פארטשריטען אין לערנען. גיבט אייערע קינדער די לעבערטראן-Emulsja פון Scott & Bowne זי ענטהאלט די נויטווענדיגע סובסטאנצען צום ענטוויקלען פון דעם ארגאניזם ביי קינדער, דהיינו וויטאמינעס און פאספאר און נאך א פאר וואכען בעמערקט איהר אז אייערע קינדער זענען ווידער פרעהליכער, פלייסיגער און בעיקר געזונד.

פארלאנגט ווידאושנע די לעבערטראן-Emulsja פון

SCOTT & BOWNE

אריגינאל פלעשעל — .Zł. 3; א גרויסע דאפעלפלאש Zł. 4.50

דער בלוטיגער שטרייק אין רומעניען

9 באהן-ארבייטער געשטארבען אין שפיטאל

ווין, 18 (ספ. טעל.)

די ידיעות פון בוקארעשט וועגען דעם בלוטיגען צוזאמענשטויס צווישען מיליטער און די ארבייטער פון די בוקארעשטער באהן-ווארשטאטען זענען זעהר מאגערע. די אפיציעלע ידיעות, וואס זענען אהער אנגעקומען וועגען דעם בלוט-באד אין די באהן-ווארשטאטען, ווארפען ארויף די גאנצע שולד אויף די ארבייטער, וועלכע האבען זיך „צעבונטעוועט". די באהן-ווארשטאטען זענען געשלאסען. די וואקזאלען זענען בעזעצט מיט מיליטער און מאכען אנ'איינדרוק פון בעלאגערטע פעסטונגען. אין איינגע פונקטען זענען אויסגעשטעלט קוילענווארפער.

אין שפיטאל זענען געשטארבען 9 באהן-ארבייטער, וועלכע זענען פערוואונדעט געווארען בעת דעם נעכטיגען איבערפאל פון מיליטער אויף די ארבייטער.

דער פויערן-פיהרער לופו האט דערקלערט אין פארלאמענט, אז די סבה פון „בונט" פון די באהן-ארבייטער איז געווען דאס, וואס עס איז איינגעפיהרט געווארען בעלאגערונגס-צושטאנד אין רומעניען. דער טעראריסט פון די באהן-ארבייטער זאל כלומרשט האבען געזאלט זיין א סיגנאל צו אנ'אויפשטאנד.

בוקארעשט, 18 (ספ. טעל.)

היינט איז נישט פערצייכענט געווארען קיין איין איבערפאל. אין לאנד הערשט רוה. בלויז אין פלעשטי זענען 80 נאפט-ארבייטער צוגעטרעטען צום שטרייק, וועלענדיג בלייבען אויף די ארבייטס-פלעצער. מ'האט זיי אבער בעזייטיגט און דערביי זענען קיין אינצידענטען נישט פארגעקומען.

—:ס:—

ראדיא-פראגראם

זונטאג, דעם 19 פעברואר 1933

10,00 גאטעסדינסט. 11,58 צייט - סיגנאל. 12,05 טאג-פראגראם. 12,10 קאמוניקאט. 12,15 סימפ. פריהמארגען, רעפעראט, 2 פארלעזונגען. 3 קאנצערט. 4.00 פראגראם פאר יוגענד. 4,25 גראמאפאן. 4,45 רעפעראט. 5,00 קאנצערט. 6 מוזיק 7 פערשידענעס. 7,20 ספארט פון לאדז. 8 קאנצערט. 9.20 ספארט פון פראווינץ. 9,30 מוזיק. 10,20 טאנץ-מוזיק. 10,95 קאמוניקאט. 11 טאנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאנד

11,30 – וויען–סימפאנישער קאנצערט. 3,10 הילווערסום – וואגנער-קאנצערט. 5,25 – מאסקווא–אפערע. 6,50 — וויען – קאמפאזיטארען-קאנצערט 6 – שטראסבורג–טראגעדיע.

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג!

פרעכטיגע פרעמיערע!

אלץ טאנצט און זינגט!

ס'ווערט דעמאנסטרירט דאס גלענצענדע פילם-מייסטערווערק א. נ.

„דער קאנגרעס טאנצט"

אין די הויפט-ראלען:

LILJANA HARVEY

HENRY GARAT

אויסער פראגראם: קלאנג-צוגאבע.

אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

אקציע צו בויען ביליגע וואוין-הייזער

ווארשא, 18 (טעל.)

אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע צו בויען ביליגע וואוין-הייזער, האט דאס אינערן-מיניסטעריום זיך געווענדעט צו די וואיעוואדעס, אז זיי זאלען בעוועגען די מאגיסטראטען צו מאכען הנחות פאר די פערזאנען, וועלכע ווילען בויען ביליגע וואוין-הייזער.

אנגענומען דאס געזעץ וועגען הויכשולען

אין דער בילדונגס-קאמיסיע פון סיים

ווארשא, 18 (טעלעפאניש)

היינט 9 אינדערפריה איז פארגעקומען די זיצונג פון דער בילדונגס-קאמיסיע ביים סיים, אויף וועלכער מ'האט אפגעשטימט אין דער דריטער לעזונג דאס געזעץ וועגען אקאדעמישע שולען.

פאר'ן צוטרעטען אפצושטימען די אויסבעסערונגען האבען די אפאזיציאנעלע קלובען ארייגעטראגען ערקלערונגען, אין וועלכע זיי שטעלען פעסט, אז די מעהרהייט פון דער קאמיסיע מאכט אוממעגליך צו פיהרען נארמאלע בעראטונגען איבער דעם געזעץ און דעריבער וועט די אפאזיציע ביי דער אפשטימונג פון דער דריטער לעזונג נישט נעהמען קיין אנטייל. די אפאזיציע האט פערלאזען דעם זאל און דאן איז דאס געזעץ אנגענומען געווארען אין דער דריטער לעזונג.

דער אטענטאט אויף פרעזידענט רוזוועלט

האט געמאכט א גרויסען איינדרוק

געזונד-צושטאנד פון טשיקאגער בירגערמייסטער האט זיך פערבעסערט

מיאמי, 18. (ספ. טעל.) לויט ווי די דאקטוירים דערקלערען, האט דער געזונט-צושטאנד פון טשיקאגער בורמיסטש טשערמאק זיך פערבעסערט בעדייטענדיג, דאגעגען דער צושטאנד פון דער פרוי גיל איז זייער אנ'ערנסטער, אנדערע קרבנות פון אנפאל דראהט נישט קיין געפאהר צו פערלירען דאס לעבען.

דער אנפאלער זאנגארא האט דערקלערט אויף דער אויספארשונג, אז ער האט אפט געציהלט שטארקע וויטאגען אין מאגען און דעמאלט פלעגט איהם ארומנעמען א בעגעהר צו טויטען פרעזידענטען.

דער ארעסטירטער אנפאלער האט דערקלערט, אז ער האט טענות צו דער רעגירונג, פארוואס ער האט געמוזט אלס קינד, שווער ארבייטען, אנשטאט זיין אין שול.

ניו-יארק, 18, (ספ. טעל.) דער שעף פון דער פאליציי האט געמאלדען, אז צוליב געוויסע ידיעות מוז מען איצט זיין מעהר פארזיכטיג מיט דער שמירה ארום רוזוועלטען און אנדערע וויכטיגע פערזענליכקייטען.

זאנגאראן האט מען איינגעזעצט אין א קאמער אויף'ן 21-טען שטאק פונ'ם וואלקען-קראצער, אין וועלכער עס געפינט זיך די טורמע. עס דראהט איהם א שטראף פון 20 יאהר תפיסה. אויב עמעץ פון די קרבנות פונ'ם אטענטאט זאל שטארבען, וועט דאן זאנגאראן דראהען טויט-שטראף.

דער פרעזידענט רוזוועלט בעקומט כסדר דעפעשען מיט אויסדריקען פון צופרידענהייט, וואס ער איז ניצול געווארען פונ'ם אטענטאט צווישען אנדערע האבען צוגעשיקט הארציגע דעפעשען דער קעניג פון ענגלאנד און מאקדאנאלד. רוזוועלט האט נישט בדעה צו ענדערען די פראגראם פון זיינע רייזעס צוליב'ן אטענטאט.

פאליציי פיהרט אנ'ענערגישע אויספארשונג, כדי צו קאנטראלירען די השערה, אז זאנגארא האט געוואלט דערמארדען בלויז דעם בירגערמייסטער טשערמאק. דער לעצטער איז אפילו געווען א „וואסער", ד. ה. א געגנער פון פראהיביציע, אבער דאך האט ער זייער שטארק פערפאלגט אלקאהאל-שמוגלער און באנדיטען.

פאליציי וויל אויך פעסטשטעלען, צי האט זאנגארא נישט געהערט צו איינער פון אל קאפאניס באנדעס. אל קאפאני האט אין מיאמי געהאט זיין זומער-רעזידענץ. דער שעף פון טשיקאגער פאליציי פאדערט פון דער מאכט פון מיאמי, זי זאל תיכף ארעסטירען 18 גענסטער (באנדיטען), וועלכע האבען זיך געדרייט אין דער געגענט פון מיאמי.

זאנגארא זאל האבען דערקלערט בעת'ן פערהער, אז געוואלט האט ער טאקע שיסען רוזוועלטן, אבער דאך איז ער צופרידען, וואס געטראפען האט ער טשערמאקן.

ניו-יארק, 18. (ספ. טעל.) דער פרעזידענט רוזוועלט איז געקומען קיין ניו-יארק און איז גלייך אפגעפאהרען אין זיין וואוינונג.

דער אטענטאט אויפ'ן פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאטען

פרעזידענט רוזוועלט, וועלכער איז גליקליך ארויס פון אטענטאט.

ער פערוואונדעטער אויבערבירגער
ייסטער פון טשיקאגא טשערמאק.

לאָדז, 19 פעברואר 1933

נײַער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 19 פעברואר 1933

דער קראַך אין אַמעריקאַ

ערשט נישט לאַנג האָבן די בלעטער מיטגעטיילט, אַז די אויטאָמאָביל־פאַבריקן פון פאָרדן אין דעטראָיט זענען געשלאָסן געוואָרן. די ידיעה איז נישט געווען איינגאַנצן גענוי. פאָרד האָט בעדייטענד בעגרעניצט די פּראָדוקציע און האָט נאָר געדראָהט, אַז ער וועט פערמאַכן זיינע פאַבריקן וועלכע זענען נאָך טעטיג, הגם זיי פּראָדוצירען זעהר ווייניג.

אָבער איצט איז געקומען די ידיעה וועגן דראָהענדען קראַך פון פאָרד'ס באַנק. און ווירקליך די יוניאָן גוואַרדיען טרעסט קאָמפּאַני, א באַנק, וואָס אין איהר שפּיץ שטעהט פאָרד'ס זוהן, איז אריינגעפאַלען אין גרויסע צאָהלונגס־שוועריגקייטען, דער עיקר צוליב דעם, וואָס די פּראָדוקציע אין פאָרד'ס פאַבריקן איז אונגעהויער געפאַלען. פאָרדס באַנק האָט געזאָלט קומען צוהילף די פינאַנץ רעקאָנסטרוקשאָן קאָרפּאָריישאָן, א באַנק־אינסטיטוציע, וועלכע איז געשאַפען געוואָרן דורך פּרעזידענט הובער, כדי מיטצוהעלפען אין דער גאַזונדמאַכונג פון ווירטשאַפטליכען לעבען אין לאַנד, אָבער צו קיין פערשטענדיגונג איז נישט געקומען. א סברה, אַז געשעהען איז דאָס דערפאַר, ווייל דער אַלטער פאָרד האָט נישט געוואָלט געבען קיין גאַראַנטיע אין דער פאָרם פון אַכטהאַלבען מיליאָן דאָלאַר, וועלכע ער האָט געהאַט אין דער באַנק פון זיין זוהן, אויף א סאַנאַציע־הלוואה פאַר דער דאָזיגער באַנק. א סברה, אַז הובער איז געווען פערמיטלער ביי די אונטערהאַנדלונגען, אָבער אָהן ערפאָלג. די באַנק האָט זיך ערקלעהרט פאַר באַנקראָט און דער גובערנאַטאָר פון שטאַט מישיגען האָט פּראָקלאַמירט אויף א משך פון אַכט טאָג באַנק־חגא, דאָס הייסט, ער האָט געשלאָסן די 581 בענק, וועלכע געפינען זיך אין דעם דאָזיגען שטאַדט, ערקלערענדיג אַזוי אַרום מאָראַטאָריום אויף אַכט טאָג.

אַלס רעזולטאַט פון דער דאָזיגער פאַראָרדנונג איז דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען אין שטאַדט מישיגען אינגאַנצן אָפּגעשטאָרבען אויס מאַנגעל אין אומלויף־מיטלען. פון קראַך זענען געטראָפען געוואָרן אַנ'ערך פינף מיליאָן מענשען, דער עיקר פאַבריקס־אַרבייטער, פאַרמערס און סוחרים. מ'האָט מורא, אַז דער קראַך אין מישיגען זאָל זיך נישט פערשפּרייטען אויך אויף די שכנישע שטאַטען און אַרויסרופען א שטורם אויף די בענק. מען שמועסט וועגן דעם, אַז די בערזע אין ניו־יאָרק זאָל געשלאָסן ווערען. פון עטליכע שטאַטען האָט מען אַרויסגעשיקט קיין מישיגען אין געפאַנצערטע אויטאָמאָבילען גרעסערע סומען געלד, כדי מען זאָל קאָנען בעפרידיגען די וויכטיגסטע נויטען פון דעם שטאַט. די פּאָסט־אַמטען האָבן בעמוזט פערפיהרען אונטערהאַנדלונגען מיט דער פעדעראַטיווער באַנק וועגן א הלוואה אויף צו קאָנען אויסצאָהלען די פּאָסט־איבערווייזונגען. לויט די לעצטע ידיעות האָט דער גובערנאַטאָר פון שטאַט מישיגען בעקומען דיקטאַטאָרישע פולמאַכטען בנוגע דעם מאָראַטאָריום פאַר די בענק: ער האָט דאָס רעכט צו פּראָלאָנגירען אָדער בעגרעניצען די הויך פון די צאָהלונגען. די אויסצאָהלונגען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרן דורך די בענק, זענען פאָרגעקומען מיט גרויסע שוועריגקייטען. די בענק ווערען ממש בעלאַגערט פון המונים מענשען. די רעגירונג בעהאַנדעלט די פּראַגע וועגן אויסברייטערען דעם מאָראַטאָריום אויך אויף אַנדערע שטאַטען אויסער דעם שטאַט מישיגען.

דער באַנקראָט פון פאָרד'ס באַנק איז איינער פון די גרעסטע בענק־קראַכען פון דער נאָך־מלחמה־צייט. דער קראַך קומט אין אַנדערטהאַלבען יאָהר נאָך דער ריזיגער פינאַנציעלער קאַטאַסטראָפע, וועלכע האָט אַרומגענומען אייראָפּע און אַמעריקע. דער קראַך בעווייזט ווי טיף עס האָט שוין דערגרייכט דער ווירטשאַפטליך פינאַנציעלער קריזיס. רעדען וועגען דער סאָלידקייט פון פאָרד'ס אונטערנעהמונגען און פון זיין באַנק איז אַנ'איבעריגע זאַך. ס'איז גענוג אָנצוווייזען, אַז ביים רעאַלידירען זיינע פּאַפּירען פלעגט פאָרד קיינמאָל נישט אָנקומען צו אַנדערע בענק. סיי דער פאָרד־קאָנצערן, סיי די בעפעלקערונג אין אַמעריקע איז געווען אַזוי זיכער אין דער פעסטקייט און סאָלידקייט פון פאָרד'ן, אַז ער פלעגט זיך דירעקט ווענדען צו דער בעפעלקערונג, אויסמיידענדיג די פערמיטלונג פון די בענק, וועלכע פלעגען נעהמען פאַר אַזאַ פערמיטלונג נאַטירליך שעהנע פּראָוויזיע.

פאָרד'ס באַנק, וועלכע איז אַריינגעפאַלען אין צאָהלונגס שוועריגקייטען, האָט פינאַנסירט אינדוסטריע־ווערק, וואָס האָבן זיך אויסגעצייכענט אין דער גאַנצער וועלט מיט זייער טעכנישער פאָלקאָמענהייט און ראַציאָנאַליזאַציע פון זייער פּראָדוקציע. נאָך גאַרנישט לאַנג צוריק איז דער פאָרדיזם געווען דער שטאָלץ און דער אידעאַל פאַר אַלע גרויסע אונטערנעהמונגען אין דער וועלט, ווען עס פלעגען זיך דערהויבען שטימען פון קריטיק געגען דער מאָדערנער ווירטשאַפט, פלעגען די אָנהענגער פון עקזיסטירענדיגען סיסטעם שטענדיג אָנווייזען אויף פאָרד'ן אַלס זעם מוסטער, וואָס דאַרף בעווייזען, ווי געזונד און ווי סטאַביל עס איז דאָס סיסטעם, ווי סאָליד עס איז געבוים.

איצט ווייזט זיך אַרויס, אַז אויך אָט די ריזיגע מאַכט האַלט נישט אויס דעם דרוק פון קריזיס און ברעכט אויך צוזאַמען אונטער זיינע קלעפּ.

צו פּערלירען איז נישט געווען וואָס

אָבער ווי אַזוי וועט אויסזעהען די ווייטערדיגע יודישע פּאָליטיק?

שטימען פון דער יודישער פּרעסע וועגען דער שטעלונג פון יוד. קאָלאָ צום בודזשעט

מיר הערגעבען דאָ עטליכע שטימען פון דער פּראָווינציעלער יודישער פּרעסע, וועלכע בעווייזען, אַז דער בעשלוס פון סיים־קאָלאָ צו שטימען געגען בודזשעט האָט געפונען די אַלגעמיינע אָפּראָבאַטע פון דער יודישער עפענטליכער מיינונג.

דער ביאַליסטאָקער „אונזער לעבען" שרייבט:

אַלענפאַלס איז דער ענטשיידענער שריט פון דער קאָלאָ א בעווייז, אַז די יודישע פּאַרשטעהער אין סיים האָבן שוין פאַר קיין זאַך קיין מורא נישט, ווייל זיי האָבן שוין נישט וואָס צו פערלירען. אוודאי איז צו שלעכטס קיין גרונט נישטאָ, אָבער מיר זענען שוין געקומען צו אַזאַ גרענעץ פון שלעכטער בעהאַנדלונג, וואָס די סאַנאַציע קען שוין, דוכט זיך, ווייטער נישט גיין, לויט איהר איינענעם מהות.

מיר ווייסען שוין איצט, דורך דער פּראַקטיק פון די עטליכע יאָהר, אַז ס'איז ביי דער סאַנאַציע אַנ'אויסגעהאַלטענע סיסטעם, נישט צוצולאַזען יודען אויף קיין שום רעגירונגס־פּאָסטענס און נישט צוצולאָזען זיי צו קיין שום פּרנסה־צווייגען, וואָס זענען מאָנאָפּאָליזירט און עטאַטיזירט, הגם פון די דאָזיגע צווייגען זענען אָקאָרשט די יודען אַרויסגעשטויסען געוואָרן.

אַ'ז'ם דאָזיגען כלל איז אויך קיין שום געביט נישטאָ קיין אויסנאַהם און נישט די לאַקריץ־זיסע קאָמפּלימענטען פון די יודישע בעבע־דעפּוטאַטען און נישט די שאַרפע פּערביטערטע אמת'ן פון די אַנדערע דעפּוטאַטען קענען נישט משפּיע זיין אויף דער רעגירונג, צו ענדערען איהר שטעלונג.

געבליבען זענען בלויז נאָר איינצעלנע ספּאָראַדישע פעלען, וואו ס'גיט זיך אַמאָל אין אַפּצוראַטעווען א יודישע עקזיסטענץ דורך פּריוואַטע השתדלות, אָבער אויף אַזאַ דינגעקער האָט קאָלאָ נישט געקענט אויפהענגען די יודישע פּאָליטיק און זי האָט זיך דעצידירט.

און וואָס וועט ווייטער זיין? דאָס וואָס אונזערע דעפּוטאַטען האָבן, בעת דער אָפּשטימונג, זיך געפונען אין דער חברותא פון אונזערע טויטפיינטליכע ענדעקעס און די היפּאָקריטישע פּעפּעסביקעס, איז א קנאַפּער אומגליק. סיי־ווי גייט די אָפּאָזיציע זיך פונאַנדער פון סיים איש לעבדו.

אָבער ווי וועט אויסזעהען די ווייטערדיגע יודישע פּאָזיטיווע פּאָליטיק? וואָס וועלען פּאַרט טאָן אונזערע רעפּרעזענטאַנטען די גאַנצע צייט, וואָס דער סיים וועט זיצען, לטובת די יודישע מאַסען? וועלען זיי איצט, נאָך דער ענטשיידענער אָפּשטימונג, בלייבען זיצען מיט פערליגטע הענט און צוקוקען זיך, ווי מיר קייקלען זיך אימפּעטיג באַרג־אַראָפּ?

אַנדערע קלובען שלאָפען נישט, ביי זיי איז די סיים־טעטיגקייט בלויז אַנ'עפּיזאָד פון זייער שטענדיגער סיסטעמאַטישער אַרבייט און לעבען, אין פאָלק; איינס דערגענצט דאָס אַנדערע.

דער בייט פון דער פּאָזיציע אין סיים דאַרף דאָך אויף וועלכען ס'איז אופן זיך אויסדריקען אויך אין דער טאָג־טעגליכער פּאָליטיק. אין לעבען.

אַזוי פיהרט זיך ביי לייטען, און ווי וועט עס געשעהען ביי אונז?

ווילנער „צייט" שרייבט:

שטימען פאַר'ן בודזשעט — וואָלט געהייסען חוזק געמאַכט פון דעם יודישען וועהלער און פערראַט פון זיינע בלוטיגסטע אינטערעסען, בפרט דאַן, ווען די יודישע פּאָסטולאַטען זענען דורך דער רעגירונג נישט בעריקזיכטיגט געוואָרן! ווייטער אָפּהאַלטען זיך פון שטימען האָט מען שוין נישט געקענט. די טראַגישע צייט פון פּוילישען יוד, וואָס שטייט ביים ראַנד פון א תהום, האָט דיקטירט דער יודישער סיים־קאָלאָ צו שטימען קעגען בודזשעט־פּרעלימינאַר.

דורך דעם שטימען איז געקומען צום אויסדרוק דער יודישער פּראָטעסט און די רעגירונג איז גלייכצייטיג אויפמערקזאַם געמאַכט געוואָרן אויף אונזער פּאַטאַלען מצב.

וועט דאָס משפּיע זיין אויף דער בעסערונג פון אונזער מצב?

שווער צו זאָגען, — אָבער די יודישע סיים־קאָלאָ האָט געהאַנדעלט אין הסכם מיט די אינטערעסען און ווילען פון פּוילישען יודענטום.

און דאָס טאַקע דאַרף מען פעסטשטעלען.

לעמבערגער „ניער מאָרגען"

די יודישע פערטרעטער האָבן אין זייערע רעדעס, פאַרשלאַגען און אינטערפּעלאַציעס אויף דעם קלאָרסטען און שאַרפסטען אופן אויסגעדרוקט דעם טיפען וועהטאָג און די טיפע אומצופרידענקייט פון די יודישע פאָלקס־מאַסען, האָבן אָבער אַלץ נאָך נישט געמאַכט דעם לעצטען שריט פון שטימען געגען בודזשעט, ווייל זיי האָבן, ווען אויך בסדר שוואַכער, דערוואַרט, אַז די מאַסגעבינגע קרייזען וועלען דאָך קומען צו א געוויסען פערשטענדניש פאַר די יודישע פאָדערונגען.

ליידער איז אָבער גאָרנישט געשעהען. להיפוך, די מאַסגעבינגע קרייזען האָבען אָהן שום אינטערעס צוגעזעהען צו דער שרעקליך, זיך מיט יעדער טאָג, ערגער ווערענדיגער לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג און האָבען נאָך דורך זייער פּאָליטיק, שטאַרק דערצו בייגעטראָגען, אַז די פעראַרמונג פון די יודישע מאַסען האָט געמאַכט שרעקליכע פּאָרטשריט. יודען ווערען בסדר מעהר פערדרענגט פון זייערע ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס, די פּאָליטישע און נאַציאָנאַלע פּאָסטולאַטען פון יודישען פאָלק, ווערען פולקאָם איגנאָרירט. די יודישע יוגענד שטעהט פערצווייפעלט פאַר א מויער פון הינדערנישען, וועלכע זי קאָן נישט דורכברעכען און זי זעהט נישט פאַר זיך קיין שום האָפנונג פאַר דער צוקונפט און די פערצווייפלונג אין די יודישע מאַסען האָט געמוזט אַלץ געפונען א אויסדרוק פאַר דער גאַנצער וועלט. די יודישע דעפּוטאַטען האָבען געשטימט געגען דעם בודזשעט...

„דאָס פרייע וואָרט", אָרגאַן פון די פּערציאָנאַליסטישע פּועלי ציון און התאחדות:

ווי ס'זאָל נישט זיין בעדייט די לעצטע אָפּשטימונג פון'ם יודישען קאָלאָ אין סיים א וויכטיגער שריט פאַראויס אין קאַמף פאַר דער אויסקריסטאַליזירונג פון די וועגען, אויף וועלכע ס'דאַרף גיין יעדע יודישע פאָלקס־פּאָליטיק אין פּוילען, וואָס אידענטיפיצירט נישט די אינטערעסען פון די יודישע בעל־גופים און גרויס־סוחרים מיט די אינטערעסען פון'ם יודישען פאָלק אין פּוילען און וואָס וויל שטיין אויף דער וואַך פון די נאַציאָנאַלע און סאָציאַלע אינטערעסען פון די אַרבייטענדיגע יודישע מאַסען און פון דער יודישער פאָלקס־אָרעמקייט.

דער „ווילנער טאָג" האָט אויך ווייטער נישט קיין אמונה אין דער יודישער קאָלאָ, און גלויבט נישט אין איהר „רעוואָלוציאָנערישקייט": די צייטונג שרייבט:

איז עס פאַר די קאָלאָ־לייט אוודאי א מוטיגער זשעסט, וואָס וועט אפשר אין געוויסע קרייזען פון דעם אַליין מעהר זיך ראַדיקאַליזירענדיגען יודישען בירגערטום מיטווירקען אויפצוהאַלטען די השפּעה פון אונזערע „נאַציאָנאַלע פיהרער". די ברייטע יודישע פאָלקסמאַסען וועלען זיך אָבער נישט לאָזען פערפיהרען פון דער „רעוואָלוציאָנערישקייט" פון די קאָלאָ־לייט. די זעלביגע פּערטרעטער וואָס האָבען פון דער גאַנצער יודישער פּאָליטיק אין פּוילען געמאַכט א פּאַרטיי־קרעמעל, וואָס זוכען אפילו אין ריין ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס דורכצופיהרען זייערע קליינלעכדיגע אַמביציעס (ווי ס'איז לעצטענס דער פאַל מיט דעם אַזוי גערופענעם ווירטשאַפטליכען ראַט, וועלכען די קאָלאָ־פאַרשטעהער האָבען געשפּאָלטען, כדי צו פּרובען גרינדען איהם אַלס עקספּאָזיטור פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע), וואָס האָבען מיט זייער גאַנצער בענעמונג אין משך פון יאָהרען פערראַטען אונזערע בלוטיגסטע קולטור־אינטערעסען, וואָס האָבען אפילו אין דער לעצטער דעקלאַראַציע דייערער נישט געבראַכט צום אויסדרוק אפילו א פּיפּס פון פּראָטעסט קעגען דער אויסראָט פון דעם יודישען שולוועזען, — די זעלביגע קאָלאָ־לייט בלייבען אויך ווייטער פאַר אונז די פּערטרעטער פון א ריכטונג, וואָס איז פיינדלעך לויט איהר עצם און לויט איהר מהות צו דעם גאַנצען קאַמף פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פּוילען פאַר איהרע עקאָנאָמישע און קולטור־נאַציאָנאַלע רעכט.

אויף די חורבות פון נוינקירכען

מורא'דיגע טראַגעדיעס און פאַלען פון וואונדערליכע רעטונג

דער אויפרייס פון גאַז־רעזערוואואַר אין נינקירכען און זיינע פאָלגען געהערען צו די שווערסטע און טראַגישסטע קאַטאַסטראָפעס, וואָס האָבען ווען עס איז פּאַסירט. ביז איצט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז 66 פּערזאָן זענען געהרג'עט געוואָרען, 170 שווער פערוואונדעט און העכער 1000 לייכט פערוואונדעט. עס הערשט אָבער די איבערצייגונג, אַז אונטער די חורבות פון די איינגעפאַלענע הייזער געפינען זיך נאָך עטליכע צעהנדליג קרבנות.

אין צענטער פון דער שטאָט איז נישט געבליבען קיין איין גאַנצע שויב, אַלע שוי־פענסטער פון די געשעפטען און מאַגאַזינען זענען צושמעטערט, די סחורות זענען דורך דער קראַפט פון אויפרייס אַרויסגעוואָרפען געוואָרען אויף דער גאַס. אין איין דרוקעריי, וואו דער סופיט איז אַראָפּגעפאַלען אויף די קעפּ פון די אַרבייטער איז בלויז על פּי נס קיינער נישט אומגעקומען. דאַגעגען אין איין קינאָ איז אַראָפּגעפאַלען דער סופיט און דריי פּערזאָן זענען דערהרג'עט און 5 שווער פערוואונדעט געוואָרען.

ניזענטער מענשען האָבען פערלוירען דעם דאַך איבערן קאָפּ. צווישען די געלייטענע פון אויפרייס געפינען זיך זעהר פיל קינדער. די רעטונגס־מאַנשאַפטען אַרבייטען בייטאָג און ביינאַכט ביים ליכט פון מעכטיגע רעפלעקטאָרען. עס זענען פאָרגעקומען מורא'דיגע טראַגעדיעס פון גאַנצע פאַמיליעס, וואָס זענען אומגעקומען פון אויפרייס. עס זענען אָבער אויך פאָרגעקומען פאַלען פון וואונדערליכער רעטונג. אַזוי א שטייגער האָט מען געפונען פולשטענדיג גאַנץ און געזונד א פּאַרפאָלק אונטער די רואינעס פון א הויז, וואָס איז צושמעטערט געוואָרען אויף שטיקלעך. איין שאָפער איז געשטאַנען לעבען זיין אויטאָמאָביל. די מאַשין איז פון אויפרייס אַוועקגעשליידערט געוואָרען און מ'האָט פון איהר דערנאָך געפונען בלויז שטיקלעך. דער שאָפער אָבער איז געבליבען לעבעדיג און נישט פערוואונדעט. איינער איז פון אויפרייס אויפגעהויבען געוואָרען אין דער לופטען און אוועקגעשליידערט געוואָרען אויף עטליכע מעטער ווייט. ווען ער איז געקומען צו זיך פון דער ערשיטערונג האָט ער געקאָנט קאָנסטאַטירען, אַז עס האָט איהם גאָרנישט געשאַדט.

אויף די צושטערטע גאַסען און פּלעצער האָבען זיך אָפּגעשפּילט שרעקליכע סצענעס. פּאָליציי און פייערלעשער האָבען געבילדעט א קאָרדאָן, נישט צולאָזענדיג צו די ערטער, וואו עס האָט געטראָפען די קאַטאַסטראָפע, אָבער מענשען רייסען דורך דעם קאָרדאָן, זוכענדיג אין פערצווייפלונג זייערע נאָהענטע און קרובים.

די הילפס־אָרגאַניזאַציע ווערט געפיהרט פון סאַאַרבריקען. באַלד נאָך דער קאַטאַסטראָפע זענען אַוועק קיין ניינקירכען גאַנצע באַהן־צוגען און אויטאָ־קאָלאָנעס מיט דאָקטוירים און סאַניטאַרען פערסאָנאַל פון אַלע שטעט אַרום. דעם גאַנצען שיסער קאָרפּוס פון סאַאַר־באַסיין האָט מען אין לאַסט־אויטאָס אַריבערגעפיהרט קיין ניינקירכען, כדי מיטצוהעלפען אין דער הילפס־אַקציע. די הילפס־אַרבייט האָט מען געמוזט פיהרען זעהר פאָרזיכטיג, ווייל מען האָט געוואוסט, אַז אין פיל הייזער אַרום דעם אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע האָבען זיך אונטער די רואינעס געפונען פיל מענשען.

דער אויפרייס פון גאַז האָט, ווי בעוואוסט, געבראַכט צו נאָך א צווייטער שרעקליכער קאַטאַסטראָפע. נעבען אָרט איז גראָד פערבייגעפאָהרען א טראַמוואַי, דער וואַגאָן איז צושמעטערט געוואָרען און די פּאַסאַזשירען זענען אויף א מורא'דיגען אופן צוריסען געוואָרען אויף שטיקלעך.

ניינקירכען זעהט אויס, ווי א שטאָט, וואָס איז פערניכטעט געוואָרען פון אַנ'ערד־ציטערניש.

היטלעריסטען פערשאַרפען אַלץ מעהר

די אַנטיסעמיטישע לאָזונגען אין דער וואַהל־קאַמפּאַניע

בערלין (יט"א) דער הויפּט־אָרגאַן פון די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען „דער פעלקישע בעאָבאַכטער" האָט ווידער פערשאַרפט און צוזאַמענהאַנג מיט דער וואַהל־קאַמפּאַניע צום פּאַרלאַמענט די יודען־העצערישע אַגיטאַציע. די צייטונג בעשולדיגט די יודען, דאָס זיי דעגראַדירען דאָס דייטשע טעאַטער און פּרעגט אַלס ביישפּיל די אויפפיהרונג פון דער לעצטער שטיק פון א טיל, וועלכע דער „פעלקישער בעאָבאַכטער" שטעלט פאַר אַלס יודא. דער אַרטיקעל ענדיגט זיך מיט דער אויפפאָדערונג צו שטימען פאַר היטלער'ן.

יודען וואנדערען קיין שפאניען

פון די דייטשע און עסטרייכישע פראווינצען

ווינער פאעט געווארען א בייזער יודען-פרעסער. — אנטיסעמיטיזם פון די פראווינצער איגטעליגענטען. — קהלה בעסופט דראהונגס-בריה. — בעזייטיגט דעם פארזיצער פון א געטהע-געזעלשאפט, ווייל ער איז א ראבינער. — טרויעריגע גירוש-שטימונג

איך האב נישט לאנג געהאט א שמועס מיט א רע'עקאנטען ווינער דיכטער, ריכארד שאוקאל, וועלכער איז צוגלייך א הויכער עסטרייכישער מלוכה-פאמטער. אין מיין זכרון איז שאקואל נאך אלץ געווען דער צארטער ליריקער, עסטעט, אינדיווידואליסט און גייסטיגער מפונק, דער ליבלינג-תלמיד פון דעם אידעלען יודישען דיכטער-חכם פעטער אלטענבערג — אבער באלד אין די ערשטע ווערטער פון אונזער שמועס האט זיך ארויסגעוויזען אז דער אמאליגער גייסטיגער אריסטאקראט, שעהמט זיך עפעס היינט מיט זיין אייגענער פערגאנגענהייט, מיט די געקליבענע, געלייטערטע, פאעטישע ווערטער פון אמאל, וועלכע ער האט איצט איגגאנצען איבערגעגעבען אויף דער וואולגארער ,גיפטיגער טערמינאלאגיע פון דעם פאפולערע המונישען יודען-האס.

ערשט נישט לאנג נאך האט דער אייגענער שאוקאל דער ווינער שטימונגס-פאעט נישט געהאט אייגענטליך קיין אנדערע דאגות, סיידען אז די „ניל רענע שיפען, וואס שווימען איבער דעם אזוענטליכען הימעל-ים" זאלען אנקומען אין דעם ווייטען לאנד פון זיינע חלומות, דאס האט מען געקאנט פערשטעהן אז דאס האט איהם טאקע דער עולם אויך מיטגעפיהלט.

איצט אבער האט דער פאעט ארויסגעגעבען פון זיין הויכער הימעל-היים און פון דעם צאַרטען טרוימער איז געווארען א בייזער יודען-פרעסער,

פון א בעזוך

וואס חזרט איבער די אלע אריאטישע פראזען וועגען דעם יודישען פאראזיטענטום, וועגען דעם צעשטערענדיגען גייסט פון דער מינדערוויכטיגער יודישער ראסע, וועגען דער יודישער וועלט-טיראניי א.אז.וו. און ער פאדערט היינט, גלייך מיט אלע האקענקרייצלערישע אידעאלאגען, אז דאס דייטשע פאלק זאל ענדליך ארפווארפען פון זיך דעם „הארטען יודישען יאך".

און אזעלכע ווי שאוקאל זענען איצט נישט קיין אויסנאהם אין דעם דייטשען האקענקרייץ-געביט, אין דייטשלאנד און אין עסטרייך. בעזונדערס אבער די פראווינץ אינטעליגענטען, די לעהרערס, דאקטוירים, אפטייקערס, פאסט-מייסטערס, און ריכטער די הערשענדע פני פונ'ם שטעטעל וואס האבען אלעמאל „געלעבט גוט" מיט די הערען אידעאליסטען, שטעהען איצט אלע אין לאגער פון דעם מארע'ן געווארענעם ראסען-אנטיסעמיטיזם — און עס איז קלאר אז גראד דער פראווינצלער האט אויך אין דעם פונקט דאס שטרעבען צו זיין מאדערנער ווי מאדערן, היטלעריסטישער ווי היטלער אליין.

אי דער עסטרייכישער פראוויבקשטאט ק. איז פערהאן א ראבינער ד"ר מ. אנ'אנגעזעהענער ליטעראטור-פארשער, וועלכער איז שוין זינט א פערטעל יאהרהונדערט דער פארזיצער פון דער ארטיגער געטהע-געזעלשאפט, ער האט די געזעלשאפט געגרינדעט און ביז איצט געפיהרט און ער האט זיך אויך דערווארבען געוויסע פערדינסטען פאר דער געטהע פארשונג. ווען דער פארזיצער פון דער דאזיגער פראווינצער געזעלשאפט איז נישט לאנג צוריק געקומען צו דער וועכענטליכער זיצונג פון דער געזעלשאפט איז איהם אנטקעגענגעקומען דער דינער מיט דער מעלדונג אז „די הערען" ווילען נישט מעהר זיצען מיט איהם אינאיינעם און בעטען דעם ראבינער ער זאל מעהר נישט קומען.

אין אנ'אנדער שטעטעל האט מיר דערצעהלט דער ראש-הקהל. אז ער בעקומט שוין זייט א לענגערער צייט דראהונגס-בריף מיט דער אויפפאדערונג ער זאל וואס גיכער מיט דער גאנצער יודישער קהלה עוואקואירען די שטאט. ער האט געמאלדען וועגען דעם די פאסיגע ארגאנען פון דער פראווינץ-מאכט און ער האט בעקומען דערויף אנ'ענטפער, אז "דערווייל האלט עס נאך נישט דערביי", און וואס ס'וועט זיין שפעטער קען מען נאך איצט נישט וויסען...

„וואס ס'וועט זיין שפעטער "קאן מען זיך אבער לייכט משער זיין, אויב די ענטוויקלונג וועט געהן ווייטער אויף דעם אייגענעם וועג, ווילען טאקע יודען נישט ווארטען און מאנכע פון די פערלאזען שוין איצט, איינציגווייז און אין גרופען, די שטעטלעך און די הערפער, וואו יודען זענען נישט זיכער מיט דעם לעבען און מיט דעם פערמעגען, וואו מען האט מורא צו לייגען זיך שלאפען ביינאכט און וואו מען שרעקט זיך צו עפענען די קראם אדער ווארשטאט אדער אפילו זיך ווייזען אויף דער גאס.

סיידוי זענען די יודישע פרנסות אין דער פראווינץ איינגאנצען געשלאגען. אין די קליינע שטעטלעך און הערפער, וואו די גאנצע בעפעלקערונג קען פערזענליך יעדען יודישען סוחר, יעדען דאקטאר, שענקער, בעל-מלאכה, איז דער יודען-באיקאט שוין איצט שטרענג דורכגעפיהרט, מען האלט זיך ווייט פון דעם יוד ,מען ווייכט אויס יעדע בעריהרונג מיט אזוי-גערופענע ליבעראלע קריסטליכע בעפעלקערונגס-שיכטען, וואס מאכען נישט מיט דעם יודען-באיקאט, ווילען פונדעסטוועגען אויך נישט, מען זאל זיי חושד זיין, אז זיי זענען „אונטערגעקויפטע יודען קנעכט". זיי בלייבען „נייטראל", ד.ה. זיי קויפען און גיבען צו ארבייטען נאר ביי קריסטען.

אין אט דער פערצווייפלטען לאגע האבען זיך די פראווינצער יודען ענטשלאסען אויסצוואנדערען. אויף דער עסטרייכיש-דייטשער גרעניץ וואו דער האקענקרייצלערישער טעראר איז בעזונדערס שארף האבען זיך צוזאמענגענומען עטליכע קליינע יודישע קהלות און זיי ארגאניזירען אליין די אויסוואנדערונג פון דער יודישער בעפעלקערונג קיין שפאניען, די דאזיגע קליינע יודישע קהלות האבען זיך נישט געווענדט אין ערגעץ נאך הילף. זיי ווילען נישט מאכען קיין רעש. ווייל זי יהאבען מורא, אז עס זאל לען זיך נישט פלוצים א לאז טון צופיל יודען קיין שפאניען, אז עס זאל נישט ארויסקומען דערפון נאך א שפאנישע אימיגראציע-גזירה.

זיי האבען געשיקט אנ'אייגענעם שליח קיין שפאניען, וועלכער האט זיך דארט געשטעלט אין פערבינדונג מיט מאסגעביגע ווירטשאפטליכע פאקטארען און וועלכער האט שטודירט די מעגליכקייט פון אריבערפלאנצען קיין שפאניען געוויסע אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען, מיט וועלכע די עמיגרירענדע יודען האבען זיך ביז איצט פערנומען אין זייערע דייטשע און עסטרייכישע היימען.

עס הייסט, אז די שפאנישע רעגירונג וועט נישט מאכען קיין שום שוועריגקייט יענע יודען וואס אנטלויפען פון זייערע היימען, צוליב די האקענקרייצלערישע רדיפות און גזירות, און האבען דעם ווילען און די פינאנציעלע מיטלען זיך איינצוארדנען אין שפאניען. די עמיגראציע טאר, באטירליך, נישט אננעהמען קיין מאסען-כאראקטער, און זי מוז רעגולירט ווערען פון די יודען אליין.

ווי ווייט דער דאזיגער פלאן וועט זיך איינגעבען, לאזט זיך איצט נאך נישט זאגען, יערענפאלס האב איך ביי מיין בעזוך אין די גרעניץ-שטעטלעך פאסאו, בראונאו, א.א. געפונען די דארטיגע יודישע קהלות אין דער טרויעריגסטער גירוש-שטימונג, מען גרייט זיך אין וועג אריין, אלע איינאיינעם, און עס שפילען זיך אפ טראגעדיעס מיט זקנים און קראנקע וואס קאנען נישט מיטפאהרען און וואס ווערען „דערווייל" איבערגעלאזט.

א שווערער קאשמאר ליגט איבער די שמאלע, אלטע יודישע געסלעך פון דער פראווינץ, גלייך דער איינגעזונקענער מיטעלאלטער וואלט אויפגעשטאנען פון דיין קבר און געדראהט מיט דער בייזער פינסטערקייט פון זיינע אמאליגע גרויזאמע גזירות.

א. אויביץ.

געג'עט די לעבעדיגע פרוי

און צוריק חתונה-געהאט מיט זייך „טויטער" פרוי

א פאמיליע דראמא וואס לייענט זיך ווי א סענסאציאנעלער ראמאן

א מערקווירדיגע געשיכטע איז ארויסגעבראכט געווארען אין ביורא פון תל-אביבער ראבינאט. עס איז געשלאסען געווארען א גט און א א חתונה. דער גט איז געווען מיט א לעבעדיגער ווייב, און די חתונה — מיט א „טויטער" ווייב ,דאס הייסט מיט א פרוי וועמען איהר מאן האט שוין אכצעהן יאהר געהאלטען פאר טויט.

דאס איז א פאמיליען-דראמע אין פיר אקטען.

עס הויבט זיך אן אין די גליקליכע צייטען פון פאר'ן יאהר 1914 ווען די וועלט איז געווען א וועלט, און וועגען דער אנקומענדיגער גרויסער מלחמה, האט דער יונגער-מאן מאריסאן, אין דער געגענד. דייטשער שטאט דאנציג, נישט געטראכט, ער איז געווען יונג און ער האט געטראפען א מיידעל אין זיין עלטער, האט ער זיך, און איהר הייס פערליבט און געשטעלט א חופה, אזוי ווי גאט האט געבאטען. די גליקליכע טעג פון דעם יונגען פאר פאלק האבען נישט לאנג געדויערט. באך אין דעם „האניג-מאנאט" האט אויסגעבראכען די וועלט - קריג. מאריסאן איז אוועקגענומען געווארען פון זיין יונגער פרוי. מען האט איהם גענומען אין דער ארמיי און אוועקגעשיקט צום פראנט קעמפען פאר דייטשלאנד.

די יונגע פרוי איז געבליבען אליין. די ערשטע צייט זענען אפט געקומען בריף פון מאן, זי האט געשריבען נאך אפטער און געטיילט מיט דעם מאן איהר גליק: די פרוכט פון דער ליבע איז געווארען רייף. עס איז געבוירען געווארען א זוהן. זיי האבען אפגעמאכט צו רופען זייער קינד מיט'ן נאמען באריס.

מיטאמאל זענען די בריף צווישען מאן און פרוי איבערגעריסען געווארען. אורזאכען האבען ווארשיינליך נישט געפעהלט פאר א מאן. וואס איז אין געפאהר יעדע מינוט געהרגעט צו ווערען.

די פרוי האט נישט געקענט בלייבען זיצען אין דאנציג, און זי איז אוועק מיט איהר קינד זוכען א מעגליכקייט צו עקזיסטירען, ווען דער מאן איז צוריקגעקומען פון דער מלחמה אין יאהר 1918 האט ער געזוכט זיין פרוי און קינד אין דאנציג. ער האט זיי נישט געפונען, ער האט אבער בעקומען ידיעות וועגען איהר, אז זי איז געווארען א בארמהערציגע שוועסטער אין רויטען קרייץ, און זי איז אויך געווען אין דער מלחמה, נאך א לאנגען זוכען האט דער מאן אויסגעפונען אז זיין פרוי איז געפאלען אין דער מלחמה ,דאן האט ער אויך אויסגעפונען אפיציעלע דאקומענטען. דער נאמען פון זיין פרוי איז געווען אין דער ליסטע פון די געפאלענע אין קריג.

אומזיסט האט דער אומגליקליכער מאן געזוכט די שפורען פון זיין קינד. עס איז איהם נישט געלונגען צו געפינען א וועלכען עס איז צייכען ,האט ער אלזא בידע פערלוירען .זיין געליבטע פרוי און זיין אומבעקאנט קינד, זיין זוהנעלע באריס, וועגען וועלכען ער האט גארנישט געוואוסט וואוהין ער איז אהינגעקומען.

מאריסאן האט מיט פערצווייפלונג זיך געמוזט אפזאגען פון געדאנק אפצוזוכען זיין זוהן. און ער האט פערלאזט דייטשלאנד אין יאהר 1920, ער איז אוועקגעפאהרען קיין פאלעסטינע.

(א בריף פון תל-אביב)

איינזאם און אליין האט ער זיך בעזעצט אין דער קאלאניע ראשון לציון, ער האט אויסגעבוט א גאנץ פיינע ווירטשאפט און א צייט לאנג איז ער געזעסען אליין, דער צווייפעל וועגען דעם טויט פון זיין פרוי ,וואס ער האט נישט געוואוסט וואו זי איז געשטארבען און וואו מען האט זי בעגראבען. און דער צווייפעל וועגען שיקזאל פון זיין קינד האבען איהם נישט געלאזט רוהען, עס זענען אוועק נאך עטליכע יאהר, און קיין שום ידיעה וועגען זיי איז אלץ נישט אנגעקומען. דערווייל איז אויפגעבויט געווארען א ווירטשאפט, און ער האט אויסגעבויט א הויז, מען דארף האבען א באלעבאסטע.

הקיצור מאריסאן האט חתונה געהאט, ער האט גענומען א פרוי פון דער קאלאניע רחובות, דאס פאר פאלק האט פריליך געלעבט ,און זיי האבען געהאט א קינד. מאריסאן האט זיך געטרייסט מיט זיין צווייטען זוהן. עס זענען ווייטער אוועק עטליכע יאהר, און דער טרויער פון דער פערגאנגענהייט האט אנגעהויבען פערוונקעלט צו ווערען, און די פאמיליע האט זיך געלעבט א שטילען, רוהיגען לעבען.

מיט דריי חדשים צוריק טרעפט זיך א מעשה — מאריסאן פערקיהלט זיך און בעקומט א שווערע לונגען-ענטציבדונג, ער ווערט געפעהרליך קראנק און מען פיהרט איהם קיין ירושלים אין א שפיטאל.

די דאקטוירים האבען איבם אפגעזאגט דאס לעבען. עס איז געווען קלאר פאר זיי, אז זיינע טעג זענען געציילטע ער וועט די קראנקהייט נישט אויס-האלטען...

האט זיך אבער געפינען אין שפיטאל א קראנקען-שוועסטער, וואס האט זיך בעזונדערס אינטערעסירט מיט דעם קראנקען און האט איהם שטארק געפלעגט מיט גרויס איבערגעבענקייט, מיט א געטריישאפט פון א מוטער ,און א דאנק איהר פלעגע און אפהיטען איהם ,האט מען דעם קראנקען מאריסאן אפגעראטעוועט דאס לעבען.

דערווייל איז די היץ און דער פיבער ביי דעם קראנקען געפאלען. ער איז געווען זעהר שוואך, אבער דער בעוואוסטזיין איז צו איהם צוריקגעקומען , און ער האט אנגעהויבען דערקענען מענשען.

די שוועסטער איז ווייטער ארום איהם ארומגעגאנגען, ווי פריהער, און ווי ער איז אזוי געלעגען אין דעם קראנקען-בעט איז איהם געקומען אויפ'ן געדאנק, אז דאס געזיכט פון דער פרוי איז איהם עפעס בעקאנט, ער האט אנגעשטרענגט זיין זכרון און איהם איז איינגעפאלען אז דאס איז זיין ערשטע פרוי. דער קראנקער איז געווארען אומרוהיג ,און אין איין מאמענט ווען זי איז געשטאנען לעבען זיין בעט, און ער האט זיך בא דאמאל איינגעקוקט אין איהר געזיכט, איז ביי איהם געבליבען פעסט, אז דאס איז זיין ערשטע פרוי, ער האט נישט געקענט ארויס רעדען קיין ווארט און האט אנגעהויבען חלש'ן פון גרויס אויפרעגונג.

ווען מען האט דעם קראנקען אפגעמינטערט האט ער דערצעהלט וואס עס האט איהם אזוי שטארק אויפגערעגט, בקיצור, א ווארט נאך א ווארט און בידע מענשען האבען זיך דערקענט ,דאס זענען מאן און פרוי, וואס די גרויזאמע וועלט-מלחמה האט צושייחט מיט אכצעהן יאהר צוריק. און ביז איצט האט איינער נישט געוואוסט פון צווייטען.

דאן האט די פרוי איהם דערצעהלט וואס עס איז מיט איהר געשעהן פאר אט דער צייט.

ווען ער, דער מאן, איז אוועק אויפ'ן פראנט איז זי געבליבען איינזאם אין דאנציג. די צייטען זענען געווען שלעכטע, וואס אמאל ערגער. דאס קינד איז געבוירען געווארען און ס'לעבען איז געווארען נאך שווערער, האט זי געזוכט אנ'אויסוועג, אזוי ווי זי האט געקאנט דעם פאך פון א „שוועסטער" האט זי בעשלאסען צו געהען ווערען א „שוועסטער" אויפ'ן קריגס-פראנט — דער איינציגער אויסוועג פאר זיך און פאר איהר קינד.

ביי א גרויסער אטאקע אויפ'ן מערב-פראנט איז כמעט דער גאנצער רעגימענט אין וועלכען זי האט געדינט, אומגעקומען. אזוי איז ארויס א קלאנג אז אויך זי איז צוזאמען מיט'ן רעגימענט אומגעקומען, אבער זי איז געבליבען לעבען, און מען האט זי איבערגעפיהרט אין אנ'אנדער רעגימענט. דעם אדרעס זיינעם האט זי פערלוירען, וויפיל זי האט נישט געזוכט א מעגליכקייט צו דערגעהן עפעס וועגען איהם, איז עס איהר נישט געלונגען, נאך דער מלחמה איז זי געקומען אין דאנציג. זי האט אבער וועגען איהם גארנישט אויסגעפינען.

פונקט ווי ער, האט אויך די פרוי בעשלאסען צו פאהרען קיין פאלעסטינע, אויך דא אין לאנד האט זי פארטגעזעצט איהר פאך ,און אזוי ארבייט זי שוין היבשע עטליכע יאהר אין דעם שפיטאל, דעם זוהן האט זי מיט זיך געבראכט קיין פאלעסטינע, ער איז שוין א דערוואקסענער ,ער איז אויפגעוואקסען אין א יתומים-אנשטאלט, ער לערנט נאך אין שולע, אין ירושלים.

דער פאטער האט אלזא צוריקגעפינען זיין זוהן און זיין גליק איז געווען אומבעשרייבליך, פערשטעהט זיך, אז די ערשטע זאך האט דער פאטער ארויסגענומען זיין זוהן פון יתומים-אנשטאלט, ווייל ער האט איצט א פאטער און א מוטער און ער דארף זיך ערציהען ביי זיינע לעבעדיגע עלטערען.

אבער דא קומט דער לעצטער אקט. דערווייל האט ער דאך געהאט א שטוב מיט א פרוי און א קינד דארטען אין דער קאלאניע .עס איז אויפגעקומען א שווערע פראגע וואס ער זאל טון ,עס זענען דאך פערבונדען מיט איהם נאך צוויי מענשען, א פרוי און א קינד, וואס האבען אלע רעכט צו געניסען פון א פאמיליען-לעבען.

מאריסאן איז אבער געבליבען געטריי זיין ערשטע פרוי ,ער האט געזאגט זיין צווייטער פרוי דעם גאנצען אמת, אז ער איז געטריי זיין ערשטער פרוי און ער וויל מיט איהר וואוינען.

די צווייטע פרוי האט די לאגע גוט פערשטאנען און האט עס אנגענומען ווי אזוי עס איז. זי איז אוועק פון דער היים, וואס זי האט זיך געהאט אויסגעבויט און האט מיטגענומען מיט זיך דאס קינד פערשטעהט זיך אז דער פאטער וועט אויך ווייטער דארפען זארגען פאר זייער עקזיסטענץ, מאריסאן האט טאקע פערזיכערט דער צווייטער פרוי אנ'אנהאלט, ער האט אויף איהר נאמען אפגעשריבען א פרדס פון צעה דונאם לאנד פון וועלכען זי וועט קענען עקזיסטירען.

מאריסאן האט געגעבען א גט דער צווייטער פרוי און האט געבראכט זיין ערשטע פרוי אין דער קאלאניע ראשון לציון, ער איז צוריקגעקומען צו דער פרוי, וואס ער האט געהאלטען אזוי פיל יאהרען פאר טויט.

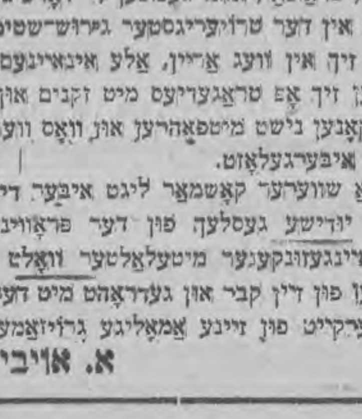

היינט און פאלג. טעג!
ניגאנטיש מייסטערווערק! די אונשטערבליכע אידעע פון שלום און ברידערליכקייט אויף דער ערד, ווערט מאטיש איבערגעגעבען דורכ'ן בערימטען
Mauryce ROSTAND א.נאמען:
דער מענש,
וועלכער כ'האב
דער'הרג'עט
רעושי: E.Lubicz אין די הויפט-ראלען:
PHILIPS HOLMESS,
NANCY CARROLL,
LIONEL BARRYMORE

אהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג.
שבת און זונטאג – 12 א זייגער בייטאג
פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער.
הונה-בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונג
דער זאל איז שטארק בעהייצט.

טראגישער סוף פון א יודישען מיליאנער

געוועזן פיאנער פון דער סיבירישער גאלד-אינדוסטריע.—פערלירט זיין גרויס פערמעגען און ענדיגט אויף דער עלטער מיט זעלבסטמארד

יעקב בן דוד פריזער, איינער פון די וויכטיג־סטע כלל־טוער און מעצענאטען אין מזרח־סיביר און אויפן ווייטען מזרח פון די פיאנער'ען פון די יודישע גאלד־אינדוסטריע אין מזרח־סיביר — איז בעגאנגען זעלבסטמארד אין כארבין, דער פע־שטארבענער איז אלט געווען 64 יאהר, האט גע־וואוינט אין כארבין פון נאך די אקטאבער־רעוואלו־ציע. די סיבה פון טראגישען זעלבסטמארד איז — די דעפרעסי און עקאנאמישע רואינירונג. דער זעלבסטמארד האט אויפגעטרייסעלט די גאנצע בע־פעלקערונג.

יעקב דאווידאוויטש פריזער האט ביז דער אקטאבער־רעוואלוציע זיך גערעכענט פאר איינעם פון די רייכסטע יודען אין מזרח־סיביר. זיין פאטער דוד פריזער איז פערשיקט געוואר'ען פון זדוויזסק קיין מזרח־סיביר מיט 75 יאהר צוריק און האט צוזאמען מיט זיין שוואגער נאוואמייסקי (דער פאטער פון'ם קאנצעסיאנער פון'ם ים־המלח) געגרינדעט די ערשטע קהלה פון די פערשיקטע יודען אין בארגוזשין, אינ'ם געגענד פון דער אזערע באיקאל, אין יענעם פערוואר־פענעם טאיזשענער געגענד איז געבוירען געוואר'ען יעקב פריזער, וועלכער האט זיך שפעטער גערעכענט פאר איינעם פון די ערשטע פיאנערען פון דער גאלד־זוכונג־אינדוסטריע אין מזרח־סיביר. יעקב פריזער איז געווען בעגאבט מיט א זעלטענע אינציאטיוו־ארגאניזאטארישע פע־היגקייטען און ברויזענדע ענערגיע. זייענדיג א יונג גערמאן פון 28 יאהר האט ער ארגאניזירט אין דער צפון־סיבירער טאיגא, די בעוואוסטע קאראלאנער עקספעדיציע און האט ענטדעקט און פערפעסטיגט פאר זיך די בעוואוסטע קאראלאנער גאלד־גרובען

(א בריף פון כארבין)

אין די געדיכטע ווילדעניששען פון אליאקמאוויטי. יאקוטסקער גובערניע, טויזענדער קילאמעטער פון אמענשליכען ישוב, אין ערטער וועלכע א מענשליכע פוס האט פריהער נישט אריינגעטראטען. די קאראלאנער גאלד־גרובען האבען געגעבען פריזער'ן 90 פוד גאלד יעהרליך, ארום די גאלד־גרובען זענען געווען ביי איהם בעשעפטיגט 1300 פערזאן. ער האט דארט ארגאניזירט א שול, קיכען, אפילו א קלויסטער פאר די ארבייטער פון די גאלד־גרובען, אויף ווי ווייט גרויס עס איז געווען דער אומזאץ פון זיינע גאלד־אונטערנעהמונגען בעווייזט דער פאקט, אז בלויז דער רעגירונגס־שטייער האט בעטראפען 480 טויזענד רובל גאלד. ער איז געווען אויך אייגענ־טימער פון דאמפערס אויף די צפון־סיבירער טייכען לענא און וויטים, אייגענטימער פון קאלאסאלע פראוויאנטען־לאגערען אין באדאיבא, וועלכע האבען בעדינט די גאלד־גרובען אויף א סך טויזענדער מיילען ארום, ער האט געהאט מילען, קויהלען־גרו־בען. האט ארגאניזירט און איז געפאהרען מיט נייע עקספעדיציעס אויף גאלד־זוכען איבער דער לענג און דער ברייט פון מזרח און צפון־סיביר. פריזער האט געהאט א שריפטליכע אלערהעכסטע פערארד־נונג פון'ם רוסישען קייזערליכען הויף, אז איהם איז דערלויבט אומעטום צו זוכען און פאהרען גאלד, נישט איין מאל האט מען איהם נישט געוואלט דער־לויבען אלס יוד אינ'ם פעסטונג־ראיאן פון ביי־קאלא־עווסק, אויפ'ן אמור (ביים אינזעל סאכאלין), נאר ווען דער קאמענדאנט האט דערזעהן די קאפיע פונ'ם אלערהעכסטען בעפעהל איז ער איהם געפאר־לען צו די פיס געגעטען מחילה. פריזער איז גע־ווען א מקורב מיט'ן פינאנץ־מיניסטער וויטע, איהם האט פערזענליך געקאנט קאקאווצעוו, ער איז געווע איבעריגער עהרען־מיטגליד אי דער קייזערליכער רו־סישער געאגראפישער געזעלשאפט.

אין זיין געבורטס־ארט באר־גוזין האט ער גע־שאנקען א הויז מיט א ביבליאטעק אויף א הויז און א שול פאר קינדער, אין דער ביבליא־טעק געפינט זיך אויך דער ארכיוו און שריפטען פונ'ם פערשיקטען דעקאבריסט קארל קוכלבערג, דער פערזענליכער פריינד פונ'ם בעריהמטען רוסי־שען פאעט פושקין, און אינ'ם אנגעוויזענעם אר־כיוו, וועלכער איז אריבער בירושה צו פריזער'ן פון זיין פאטער האבען זיך געפונען נישט קיין פער־עפענטליכטע בריף און אייגענהענטיגע מאנוסקריפ־טען פון פושקינען.

פריזער האט געלעבט איבער צוואנציג יאהר אין אירקוטסק. וואו ער איז די גאנצע צייט געשטא־נען בראש פונ'ם יודישען געזעלשאפטליכען לעבען. ער האט אריסגעגעבען א גרויסע און איבהאלטס־פולען בוך געווידמעט דער געשיכטע און ווירקליכ־קייט פון די יודען אין אירקוטסק. דאס בוך האט פריזער'ן געקאסט צעהן טויזענד רובל, און איז גע־שריבען געוואר'ען דורך א קאלעגיום בראש פון וועלכע עס איז געשטאנען דער בעוואוסטער רעיזא־לוציאנער און סטאטיסטיקער וולאדימיר וואיטינסקי, וועלכער איז דאן געווען אין פערשיקונג (1915).

זיין גרויסען פערמעגען וועלכער איז געווען אפגעשאצט אין עטליכע מיליאנען גאלד, זענען א סך אונטערנעהמונגען, זיין זעלטענע ביבליאטעק פון פיר טויזענד בענדער, די סך קונסט־בילדער, אויך די ווערטפולע זאכען, וועלכע ער האט געזאמעלט, (די מעשן, שטיינער א.א.) זענען אלץ געבליבן אין אירקוטסק, באדאיבא, בארגוזין, און אנדערע ער־טער. ער איז געקומען קיין כארבין אינ'ם יאהר 1919, וואו א קליינער טייל פון זיינע אונטערנעה־מונגען פון 1916 האט זיך געפונען אין כארבין, און אויף דעם קליינעם חלק וועלכער האט אגב אויך אנגעטראפען עטליכע הונדערט טויזענד גאלד רובל, האט ער געקויפט א בהלה און אנגעהויבען ארבייטען אי כארבין אינ'ם קליינעם רוהיגען מאס־שטאב. ער האט אויך געהאט א סך פערזענליכע גע־פעהרליכע איבערלעבונגען, אין 1902 האט איינער פון די גאלד־ארבייטער אויף איהם געשאסען, דער־קלערענדיג אז ער טוט דאס פון קנאה, וואס א יוד פערמאגט אזעלכע קאלאסאלע גאלד־גרובען, אין 1908 האט מען מינירט זיין הויז אין אירקוטסק, אבער פון אויפרייס האט ער נישט געליטען, אין 1924 איז ער געווען אי כארבין זיבען טעג געפאנגען געבונדען אין א קעלער ביי רוסישע באנדיטען, גע־וועזענע קאטארזשניקעס, וועלכע געווענקען פון סי־ביר זיין קאלאסאלען רייכטום און האבען גערעכענט אז ער האט מיט זיך געגוג גאלד. נאך א וואך אונ־טערהאנדלונגען איז געלונגען זיי צו איבערצייגען אז אלע זיינע קאסטבארע זאכען זענען געבליבן אין די סיפען אין רוסלאנד, דאך האט ער זיי אפ־געגעבען א גרויסען טייל פון זיין לעצטען פערמע־גען אין כארבין, ער איז געבליבן בלויז ביי איין הויז אין כארבין.

די לעצטע צייט ווען די מענשען־פאנגעריי האט זיך אזוי שרעקליך פערשפרייט אין כארבין, האט פריזער בעשלאסען צו פערקויפען זיין לעצטע הויז און מיט'ן געלד אריבערפאהרען און זיך בעזעצען שטענדיג אין פאלעסטינע, צוליב דעם האט ער מיט עטליכע חדשים צוריק פערקויפט זעהר ביליג דיין לעצטע הויז. האלב אומזיסט, ס'לעצטע ביסעל געלד איז צוקראכען געוואר'ען און ער האט געזעהן פאר זיך — אן אפגרונד פון ארימקייט, עלענט, אויף די עלטערע יאהרען, הילפסלאז און אהן א ליכטיגען שטראהל. זיין שטאלצע און פעסטע נאטור האט איהם נישט דערלויבט פיהרען אזא לעבען און ער האט אויסגעקליבען דאס שטריקעל.

מ. ליטאי.

דער ענגלישער פליער מאלסאן איז איבערגעפלויגען דעם אטלאנטיק פון לאנדאן ביז בראזיליען אין דריי טעג מיט 10 שעה.

היטלעריסטען שרעקליך צושלא־גען א יודישען סוחר אין אייזלעבען

בערלין (יט"א) דער הויפט־רעדאקטאר פון „פארווערטס" פרידריך שטאמפפער, וועלכער האט בעזוכט אייזלעבען, כדי פערזענליך צו אונ־טערזוכען די דארטיגע בלוטיגע געשעהענישען, שרייבט אין זיין צייטונג וועגען דעם ווילדען אין בערפאל אויף דעם יודישען סוחר קארל העלפס פאלגענדעס:

אין דער אויגען־קליניק פון ד"ר מיקע ליגט דער סוחר קארל העלפט, א מענש, וואס האט גע־שפילט א גרויסע ראל אין וויסענשאפטליכען לעבען פון דער שטאט און אנ'אויפריכטיגער רעפובליקא־נער. 30 נאציאנאל־סאציאליסטען האבען איהם בע־פאלען אויף דער גאס, אומגעווארפען אויף דער ערד און געטרעטען מיט די שטיוועל איבער'ן גע־זיכט. דער גאנצער קערפער איז בעדעקט מיט וואונדען. דאס לינקע אויג איז אין געפאהר.

דער טורו-זאל אין אייזלעבען

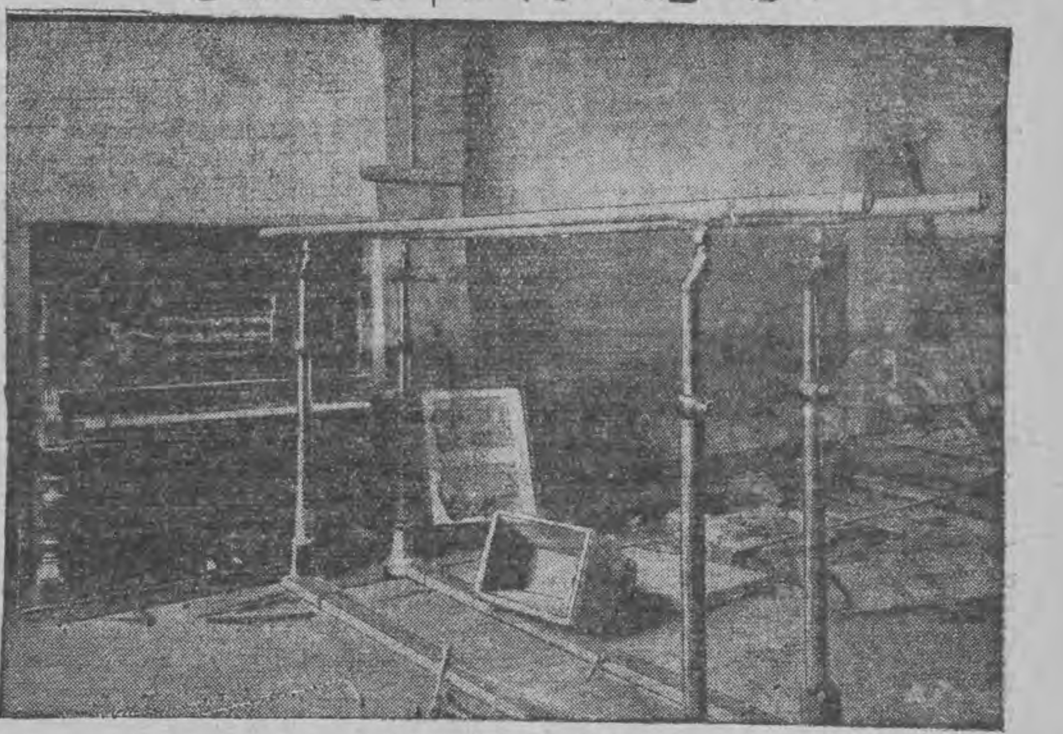

וואו ס'איז פארגעקומען די בלוטיגע שלאכט צווישען קאמוניסטען און היטלעראווצעס

ר. אייזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן

פון יודישען פאמיליען־לעבען

(99

דער געהיימנישפולער גאסט האט ווייטער געזונגען. קיינער וואלט אין די דאזיגע מינוטען נישט געקענט האבען די חוצפה איהם איבערצו־רייסען, אזוי האט ער געזונגען. און די בראגין האט געהערט מיט א פערכאפטען אטעם, אזוי ווי זי וואלט נישט געוואלט פערהערען קיין איין איינ־ציגען טאן, און וואס מעהר זי האט געהערט אלץ מעהר האבען זיך איהר פארגעשטעלט איהרע יוגענד־יאהרען. זי האט זיך אליין געזעהען אין דעם הויז, וואו זי איז ערצויגען געווארען, נישט אין איהר היים, אהן דער ווארימקייט פון א מאמעס הארץ און א מאמעס האנר, אהן הארבע, קלוגע שטראף רייד פון א טאטען, אבער אין א סביבה פון רחמנות און מיטלייד, זי האט זיך ווייטער דערמאהנט, אז זי האט זיך שטענדיג געריסען אין אנ'אנדער לע־בען. פל־זמן זי איז געווען נאך גאנץ יונג האט זי נישט געקענט אנדערש, דאס געמוזט בלייבען ביי די מענשען, וועלכע האבען זיי ערצויגען פרעמד, הגם זעהר גוט. ווען דער גאסט וואלט אויפגעהערט צו זינגען, וואלטען זיך די בראגינס בעדאנקען וועגען איהר פערגאנגענהייט אפשר אי־בערגעריסען, אבער וואס ווייטער ער האט געזונ־גען אזוי הערליך, מיט אזויפיל זיסקייט און גלייכ־צייטיג אזוי פיל טרויער און צער, האבען די בא־ראגינס געדאנקען איינגאנצען פערלאזען די געגענ־ווארט און זיי האבען זיך איינגאנצען איבערגעגעבען דער פערגאנגענהייט.

דאן זענען איהר אויף די געדאנקען געקומען די שווערסטע איבערלעבענישען פון דער טרא־געדיע וועלכע זי האט איבערגעלעבט. זי האט זיך דערמאנט אין איהם, אין דעם וואס האט שפע־טער אזא בעדייטענדע ראלע געשפילט אין דער ווייטערדיגער געשטאלטונג פון איהר קאריערע. הגם די זכרונות זענען פאר איהר געפלויגען מיט א שנעלקייט פון בילדער פון א פילם, האט זי זיך אבער גענוי דערמאנט אפילו די ווערטער, וואס זי האט מיט איהם גערעדט ביי דער ערשטער בע־געגעניש.

— איהר זענט א יודישקע? האט ער דע־מאלט מיט דער גאנצער אויפריכטיגקייט געפרעגט.

— יא, א יודישקע, האט זי געזאגט, אראפ־לאזענדיג די אויגען.

— מען זאגט, אז ליבע איז שטארקער פון דער גרעסטער שטערונג, אבער איך האלט, אז עס איז נישט אזוי. איך פערשטעה נישט, ווי אזוי א יודישקע קען זיין אזוי שעהן. דאס פאסט גארנישט פאר א יודישער טאכטער. אינערליך האט זי גע־פיהלט, אז זי דארף איהם ענטפערן עפעס שטאר־קער, זי איז אבער דעמאלט געווען אזוי אונבע־האלפען און דערביי אזוי שטארק אין איהם פער־ליבט, אז זי האט נישט געהאט קיין כוח עפעס צו ענטפערן. צו דעם האט מען געדארפט מוט.

שפעטער האט זיך אבער אלץ געענדערט. ער איז אמת ווייטער געבליבען ביי זיין מיינונג וועגען יודען, אבער זי, דאס שעהנע יודישע מיידעל, איז געווען ביי איהם אנ'אויסנאהם, ער האט זיך דאס פערטייטשט אויף דעם אופן, אז זי געהער גאר צו אנ'אנדער ראסע, צו א פרעמ־דער: נישט צו דער, צו וועלכער ער בעלאנגט און שוין זיכער נישט צו דער סעמיטישער. מיט זיין קינסטלערישער נשמה האט ער ארויסגעפיהלט, ווי ער האט געזאגט, אז זי שטעהט העכער פאר ראסען און פעלקער, זי איז א ראסע, א פאלק פאר זיך און אזויארום איז געקומען דערצו, אז זי האט זיך אין איהם אזוי שטארק פערליבט, אז ס'איז נישט געווען מעהר קיין מעגליכקייט אפ־צורייסען זיך פון איהם, ער איז אמת אויך געווען אין איהר פערליבט אבער האט זיך שטענדיג גע־האלטען פון איהר מיט א געוויסער ווייטקייט, זי האט דאס פערטייטשט דערמיט, וואס אזוי פער־לאנגט זיין קינסטלערישע מורנה, וועלכע ער האט דערגרייכט.

דער גרויסער קונסט־מאלער מיקאלאי גאשען האט דערנאך געש'מ'ט אויף דער גאנצער וועלט, ער דהאט פערלאזען פוילען, ער האט דאס נישט געטון אין געהיים און אפילו נישט וועגען דעם, אז ער זאל איבערלאזען דאס יודישע מיידעל, צו ערנסט איז מיקאלאי גאשען געווען, צו צהרליך אין זיין פרימיטיווען און הארטען כאראקטער, אז ער זאל דאס טון. זי האט אין געהיים פערלאזען איהר פרעמדע היים און איז מיטגעפאהרען מיט איהם קיין פאריז. דארט האט אויף איהם געווארט רוהם און כבוד, אזא כבוד. וועלכער ס'האט זעל־טען ווען דערגרייכט א קינסטלער, ער איז נישט געגאנגען, נאר כמעט געשפרונגען אויף דער ליי־טער קאריערע. נאך א קורצער צייט איז נישט גע־ווען קיין איין קונסט־סאלאן וואס זאל זיך נישט ריהמען מיט גאשינס בילדער. דאס יודישע מיידעל איז איהם געווען געטריי ווי א הונד, זי האט נישט געהאט די דרייסטקייט זיך אנצורופען כאטש מיט א ווארט אין צניעות, וועלכע האבען זי די־רעקט אינטערעסירט, מיקאלאי האט זי קיינמאל נישט בליידיגט, אבער קיינמאל נישט ארויסגעווי־זען אזא ליבע, צו וועלכער דאס יודישע מיידעל האט געבענקט. דאס יונגע מיידעל, וועלכע האט אזוי שטארק געליבט און וועלכע האט געהאט אזויפיל טעמפעראמענט, האט זיך נישט געקענט בעגנוגענען מיט אזא בעהאנדלונג פון דעם וואס האט געהייסען איהר געליבטער, איהר בלוט האט גערופען צו עפיס אנדערש, איהר בלוט האט פער־לאנגט צו בעפרידיגען נישט נאר איהרע ליידענ־שאפטען, נאר אויך איהרע אמביציעס, איהר פרויען־שטאלץ. און איינציגווייז איז זי געווארען גאר אנ'אנדערע, נישט אזעלכע, וואס אונטערליגט איהר בעפעהלער, נאר אזעלכע, וואס פערלאנגט און פאדערט. צוערשט האט זי זיך פערטיידיגט פאר זיך אליין, אז זי פאדערט איהר רעכט. און געגען דעם קען דאך קיינער גארנישט האבען, זי האט מיט איהם גערעדט אפען, אויפריכטיג און אהן שום הינטער־כוונה. ער האט זי פערשטאנען, קיין געלד האט ער איהר נישט געזשאלעוועט, אבער דאס דאס, וואס זי האט געוואלט האט ער איהר נישט געקאנט געבען, אין דער צייט ווען ער האט זי נישט געוואלט אפנארען, ער האט איהר דאס אויך געגעבען צו פערשטעהן מיט דער גאנצער אויפריכטיגקייט.

דאס אלץ האט זי זיך איצט דערמאהנט און דער געהיימנישפולער גאסט האט נאך אלץ געזונגען.

(פארטזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג
19
כג
שבט תרצ״ב

פעברואר
זון-אויפגאנג 6.50
זון-אונטערגאנג 4.50

פראפ. י. פייוויש׳ס
צו זיין היינטיגען יובל

פראפ. י. פייווישיס איז בישט פראמער דעם לאדזער מוזיקאלישען עולם. מען קען זייגע פע־דינ־סטען אויפ׳ן מוזיקאלישען געביט.

געבוירען איז פייווישיס אין וואלין, שוי זאלס קליין קינד האט ער ארויסגעוויזען גרויסע מוזי־קאלישע פעהיגקייטען, און ווי דער גורל איז פון אלע יודישע מוזיקערס, איז זיין ע־שטע־ וועג גע וועזען צום ארטיגען חזן. מיט דע־ צייט קומט ע־ קיין קראקא און וו־ען, שטודירט דארט אין קאנסער־וואטאריום געזאנג פעדאגאגיק און אין דעם די־י־גענטען קלאס. גלייכצייטיג איז ע־ טעטיג אין די שטעט אלס פאר־די־יגענט און אין די ארטיגע סי־נאגאגעס.

אלט זייענדיג סך הכל 18 יאהר גרינדעט פראפ. פייווישיס דעם ערשטען יודישען מוזיק־פע־איין אין בראדי. אין 3 יאהר שפעטער קומט ע־ קיין טאר־נאוו און גרינדעט דארט א יודישען מוזיק־פע־איין „הארמאניא“. דער יונגער פע־איין ארבייט זעהר פלייסיק אונטער פייווישיס לייטונג און די ערשטע קאנצערטען האבען גרויס ערפאלג, אין א צייט ארום קומט פראפ. פייווישיס קיין קראקא און אויך דא גרינדעט ע־ א יודישען מוזיק־פע־איין („שיר“), וועלכע ווערט א זאמעל־פונקט פון דע־ קראקא־ווער יודישער אינטעליגענץ. אין קראקא זייענדיג, הויבט פייווישיס אן צו בעארבייטען יודישע פאלקס־לידער פאר כא־ און ווייזט זיך ארויס אויף דעם געביט פאר א גרויסען מומחה. אין דער צייט, ווען פייווישיס האט געלייטעט מיט׳ן קראקאווע־ „שיר“, פע־נעהמט דער דאזיגע־ פע־איין אן אנגעזעהען ארט צווישען די קראקאווע־ פע־איינען.

פראפ. י. פייווישיס האט אויך געגרינדעט א גאנצע רייה יודישע מוזיק־געזעלשאפטען אין לעמ־בערג, סאמבא־ און אי־ אנדערע גאליציא־ע־ שטעט. די אלע פע־איינען ווע־ען אבער, לי־דע־, ליקווידירט מיט׳ן מאמענט, ווען פייווישיס פע־לאזט זיי.

דער וואנדער־וועג פון יודישען מוזיקע־, ברענגט פראפ. פייווישיסן אין יאהר 1922 קיין לאדז. דא געפינט ע־ א ב־ייט פעלד פא־ זיין טעטיגקייט. ע־ ווערט אנגאזשירט אלס דיריגענט אין היגען „הזמיר“, דער מעמד אין וועלכען פייווישיס האט גע־טראפען דעם „הזמיר“ צו זיין קומען איז געווען ווייט פון די רוהמפולע צייטען פון יאנאווסקין, זילבע־ק, קאפ.

דער כא־ איז בעשטאנען פון א קליינע צאהל מוזיק־ליבהאבער, פון די אלטע „הזמי־יסטען“, פיי־ווישיסן געלונגט אין א קורצע־ צייט צוזוציהען צום „הזמיר“ גוטע זינגע־ און אזוי ארום צו פערשטאר קען דעם „הזמיר“ כא־.

מיט גרויס פלייס און ענע־גיע ווארפט זיך פייווישיס צו דער ארבייט. די איבערגעגעבענע לייסטונגען פון ענטוזיאסט פייווישיס לאזען אויף זיך נישט לאנג ווארטען. אין א קו־צע צייט אוואנ סירט דע־ „הזמיר“ כאר אויף אזוי ווייט, אז נאך אין דעם זעלבען סעזאן קאן דער כא־ אויפטרעטען מיט א גרויסען קאנצערט אין פילהארמאניע. דער פראגראם איז בעשטאנען פון קלאסישע מוזיק און צום ערשטען מאל האבען זיך אין רעפע־טוא־ר פון „הזמיר“ געפינען יודישע פאלקסלידע־, וועלכע נעה־מען שטארק אויס ביים עולם. מיט זיין ע־שטען ערפאלג אין לאדז בעגנוגע־ט זיך פייווישיס נישט. די ארבייט ווע־ט ווייטער פלייסיג דורך איהם גע־פיהרט און אין יאהר 1924 פיהרט דער „הזמיר“־כאר אויף היידענס גלענצענדע א־אטאריום אונטע־ פייווישיס די־עקציע.

א דאנק די לייסטונגען פון פראפ. פייווישיס פייערט דע־ „הזמיר“ א רייה ערפאלגען און דער „הזמיר“ הויבט צוריק אן פערנעהמען דעם פלאץ, ווי מיט יאהרען צוריק.

סוף 1930 גרינדעט פייווישיס צוזאמען מיט זיינע איבערגעגעבענע שילע־ דעם „שיר“־כאר. די טעטיגקייט פון יונגען מוזיק־פעראיין אין לאדז ווערט גלייך אנערקענט פון דער לאדזע־ געזעל־שאפט. זיין גאנצע ענע־גיע, דע־פאהרונג גיט פיי־ווישיס אוועק דיין ליבלונג דעם „שיר“.

די גרעסטע דע־גרייכונג פון פייווישיסן איז דער קאנצערט פון „שיר“־כאר אין 1932 אין דער ווארשאווע־ פילהא־מאניע, וואו דע־ כאר ווערט אנ־ערקענט אלס בעסטע־ אין גאנץ פוילען.

פייווישיס איז אבער פון די אלע זיינע ביזאיצ טיגע ערפאלגען בישט פע־שיכורט און ארבייט ווייטער, און שטענדיג מיט א שטא־קערע־ ענע־גיע, גרעסערע אנשטרענגונג, שט־עבענדיג תמיד ארויס־צובעקומען פון זיינע שילער נאך א קינסטלע־ישער אויספיהרונג.

זיין ־יגטיגער יובל איז דע־יבער דער יום טוב פון ־ שען קולטורעלען לאדז.

מאז.

פון ה־אנדעלס-געריכט
„ווידז. מאנופאקטור“ פראפאנירט 70 פראצענט. — פירמע „טייטעלבוים און יאקובאוויטש“ אונטער אופאדלאשטש. — אפעלאציע געריכט בעשטעטיגט דעם „נאדזור“ פון „י. ל. שיינפארבער“. — צאהל אופאדלאשטשען אין יאנואר ד. י.

אין האנדעלס-געריכט איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען פון דער „ווידז. מאנופאקטור“, צו וועלכער ס׳זענען געקומען 80 קרעדיטארען. דער בעפולמעכטיגטער האט אין נאמען פון דער פירמע געמאכט א צווייטען פאר־שלאג, פארלענגענדיג די קרעדיטארען 70 פראצ. אויסצוצאהלען אין משך פון 2 יאהר, פון טאג אן, ווען דער אפמאך וועט בעשטעטיגט ווערען.

ווי בעוואוסט, האט די פירמע אין איהר ערשטען פארשלאג פראפאנירט 50 פראצ. אויסצו־צאהלען אין 4 האלביעהרליכע ראטעס, אנהויבענ־דיג די ערשטע ראטע פון יאהר 1933. די פירמע האט אויך אין איהר ערשטען פארשלאג פארגעלעגט פולע 100 פראצ. פאר די קרעדיטארען, וועלכע וועלען מסכים זיין, אז די חובות זאלען אויסגע־צאהלט ווערען אין משך פון 10 יאהר.

צוליב דער ענדערונג פון דעם רעגולאציע־פארשלאג, האט דאס געריכט די קרעדיטארען־פערזאמלונג אפגעלעגט אויף אן אנדערען טערמין, צו וועלכען ס׳וועלען ארויסגעשיקט ווערען ספע־ציעלע איינלאדונגען.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון דער פירמע „ארטור עגער“ (שיענקעוויטשא 69) האט דאס געריכט בעשטימט א צוגאב-טערמין פון 2 חדשים אויף אנצומעלדען די חובות.

* * *

דער פירמע „טייטעלבוים און יאקובאוויטש“ (נארגאווע 57), וועלכע האט אין יאהר 1930 בעקומען א „נאדזור“ איז אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האנדעלס-געריכט פערעפענטליכט געווא־רען אן אופאדלאשטש.

דער טערמין פון ציימוו. פערעפענטליכען דעם אופאדלאשטש איז בעשטימט געווארען אויפ׳ן 28-טען דעצעמבער 1929. געריכטס-קאמיסאר איז נאמינירט געווארען דער האנדעלס-ריכטער לעאן פוקס. קוראטאר — אדוו. אבראמאוויטש.

* * *

דער פירמע „יצחק לייב שיינפארבער“, פארי־בערי־בעזיצער (פולנאצנא 24) האט דאס געריכט סוף פאריגען יאהר אפגעזאגט די ביטע וועגען א „נאדזור“.

דאס אפעלאציע-געריכט צו וועלכען די פיר־מע האט אפעלירט האט די דעציזיע פון לאדזער געריכט אפגעווארפען און בעשטעטיגט דעם „נאדזור“ אויף 3 חדשים.

* * *

אין חודש יאנואר ד. י. האט דאס לאדזער געריכט בעשטעטיגט 8 אופאדלאשטשען. אין פער־גלייך צום פריהערדיגען חודש דעצעמבער פ. י. האט זיך די צאהל אופאדלאשטשען פערגרעסערט; אין דעצעמבער פ. י. האט דאס געריכט בעשטע־טיגט 7 אופאדלאשטשען.

קיין ביטעס וועגען געבען „נאדזורען“ זענען אין משך פון חודש יאנואר ד. י. נישט אפגעגעבען געווארען.

FABRYKA WÓDEK i LIKIERÓW
„BACHUS“ PIOTRKOWSKA 80
מאכט בעקאנט, אז פאר לעדער וועקסעל פון אייגענער אויסשטעלונג אונטער׳ן פירמאווע שטעמפעל, וועלכע זענען אין פערקעהר ביז׳ן היינטיגען טאג צאהלט די פירמע אויס 300 פראצענט.
838

די געשעפטען מעגען זיין אפען ביז 9 א זייגער אין אווענד
אויב מען צאהלט איין אין מאגיסטראט צוויי גילדען

(אג) פערשידענע סוחרים-פעראיינען האבען זיך לעצטענס געווענדעט אין דער סטאראסטווע מיט אן אנקלאגע געגען דעם, וואס איניגע גרעסע־רע פירמעס האלטען אפען די געשעפטען ביז 9 א זייגער אין אווענד, בעת אלע אנדערע מוזען שליסען 7 א זייגער אין אווענד. די סוחרים-פעראיינען האבען דעריבער געפאדערט, אז עס זאל ערלויבט אלע געשעפטען אפען צו האלטען ביז 9 א זייגער אווענד.

די סוחרים-פעראיינען האבען דערויף בעקו־מען א תשובה פון דער מאכט, אז יעדער גע־שעפטס-אינהאבער קען אפען ד־האלטען זיין גע־שעפט ביז 9 אין אווענד אויב ער בעקומט דערויף א געהעריגע ערלויבניש פון מאגיסטראט. אן עהנ־ליכע ערלויבניש קען מען בעקומען אהן שום בע־ווארענישען, מען דארף נאר איינצאהלען אין מא־גיסטראט צוויי גילדען.

אין שייכות מיט׳ן דאזיגען ענטפער איז אין די סוחרים-פעראיינען ענטשטאנען א שפאלטונג. א טייל סוחרים וויל גערן איינצאהלען די צוויי זלאטעס און קענען האנדלען ביז 9 אין אווענד, דער אנדערער טייל איז אבער אין דער מיינונג, אז דער פערקויפער דארף זיך אויך אפרוהען און מען דארף דעריבער שליסען די געשעפטען 7 אין אווענד. צוליב דער דאזיגער מיינונגס-פערשידענ־הייט איז דער ענין אפגעלעגט געווארען און עס איז בעשלאסען געווארען וועגען דער פראגע צו־זאמענצורופען ספעציעלע אלגעמיינע פערזאמלונגען פון די סוחרים.

די בעזונדערע פערוואלטונגען פון די סוחרים-פעראיינען זענען אייגענטליך דערפאר, אז עס זאל אפגעשאפט ווערען די פריווילעגיע, דאס מאר צוויי זלאטעס זאל מען קענען אפען האלטען די געשעפטען ביז 9 אין אווענד. פון דער אנדע־רער זייט גיט זיך אבער דאס רוב סוחרים אפ א רעכנונג, אז דער פערבאט צו האנדלען נאך 7 אין אווענד איז נישט מצהר ווי א פיקציע, ווייל יע־דער סוחר געפינט זיך איצט אין אזא לאגע, אז ער איז גרייט צו פערקויפען צו יעדער צייט בייי־טאג און ביינאכט.

עס איז דעריבער גאנץ וואהרשיינליך, אז עס וועט די סוחרים געגעבען ווערען פרייע העגד צו בעמיהען זיך צו קענען אפען האלטען די גע־שעפטען ביז 9 אין אווענד און אין אזא פאל איז שוין פערשטענדליך, אז צוליב קאנקורענץ־טעמים וועט זיך יעדער סוחר בעמיהען צו בעקו־מען די פריווילעגיע אפען צו האלטען דאס גע־שעפט ביז 9 אין אווענד.

אינדוסטריעלער פערבעטען אויף א קאנפערענץ דעלעגאטען נאר פון די רעכטע פראפעסיאנעלע פעראיינען

ווי מיר האבען שוין אין אונזער פרייטאג־נומער מיטגעטיילט, האבען די 4 לאדזער פאברי־קאנטען-פעראיינען צוגעשיקט צום טעקסטיל-ארביי־טער-פעראיין א בריף, אין וועלכען זיי זאגען זיך אפ צוזאמענצורופען א געמיינזאמע קאנפערענץ, אויף צו בעטראכטען די מעגליכקייט צום בענייען דעם קאלעקטיווען אפמאך פון יאהר 1928.

מחמת דעם, וואס אלע טעקסטיל-ארבייטער־פעראיינען האבען זיך געווענדעט צו די פאברי־קאנטען-פעראיינען מיט דער זעלבער פאדערונג, איז מען געווען איבערציינגט, אז דעם זעלבען אפזאג-בריף האבען אויך דערהאלטען אלע אנ־דערע פראפעסיאנעלע פעראיינען. איצט שטעלט זיך ארויס גאר עפעס אנדערש:

נעכטען האבען די פראפעסיאנעלע טעק־סטיל - ארבייטער - פעראיינען: „פראצא“, כ. ד. ז. ז. ז. דערהאלטען בריף, אין וועלכע זיי ווערען געבעטען צו דעלעגירען זייערע פערטרעטער אויף א קאנפערענץ ד. 23-טען ד. ח. 11 פארמ. אין לאקאל פון אינדוסטריעלער-פערבאנד (פיעטריק. 96) אויף וועלכער ס׳וועט בעהאנדעלט ווערען די ווענ־דונג וועגען בענייען דעם קאלעקטיווען אפמאך פון יאהר 1928.

אונטער דעם בריף זענען אונטערגעשריבען די 4 פאבריקאנטען-פעראיינען אין לאדז.

ווי ס׳איז צו זעהען, זענען צו דער קאנ־פערענץ איינגעלאדען געווארען נאר די רעכטע קלאסען- פעראיינען.

די בעקער׳ס ווילען און דער מאגיסטראט וויל...
ס׳האנדעלט זיך וועגען די פרייזען אויף געבעקס

(א) מארגען, דעם 20 ד.ח. 11 פארמ. קומט פאר אין מאגיסטראט א זיצונג פון דער קאלקו־לאציע - קאמיסיע. אין דער זעלבער צייט 1 ביי־טאג קומט פאר א זיצונג פון דער פרייזען-קאמיסיע אויף אויסצוארבייטען נייע פרייזען אויף געבעקס. די בעקער-צעכען ווילען העכערן די פרייזען און דער מאגיסטראט וויל פערקלענערן די פרייזען אויף געבעקס.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר
אויערן, נאז, האלז און לינגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעמשניצע זגערזשער 17 פון 11—2
אין כעלמ־פון 8—9 פריה.

טעאטער „סקאלא“, שרודמיעסקא 15.
גאסטשפילען פון וועלט-בעריהמטען ארטיסט
ד״ר פאול בארטאוו
צוזאמען מיט׳ן ערשטקלאסיגען אנסאמבל: ס. אלטבוים, ח. בראקאוש, א. דאמב, ה. הארט, מ. מעלמאן, א. קורץ, ל. ראזענבערג, נ. רייכענ־בערג, א. שליפקאוויטש.

היינט, זונטאג, ד. 19 פעברואר, 12 בייטאג
א ספעציעלער פרימארגע פאר די ברייטע מאסען און ארבייטער-אינטעליגענץ
פרייזן פון 49 גר. ביז 1.50
דער פאטער
היינט, 9 אווענט פרייזן פון 70 גר. ביז 3 זל.
ד״ר בארטאוו׳ס גרעסטע קרעאציע
דער פרעמדער

מארגן, מאנטאג, דעם 20-טן, 9 אווענט
פאפולערע פרייזען. פון 60 גר. ביז 2.20
דוד גאלדער

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

ווייסע וואר איז „קאנסום" ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור

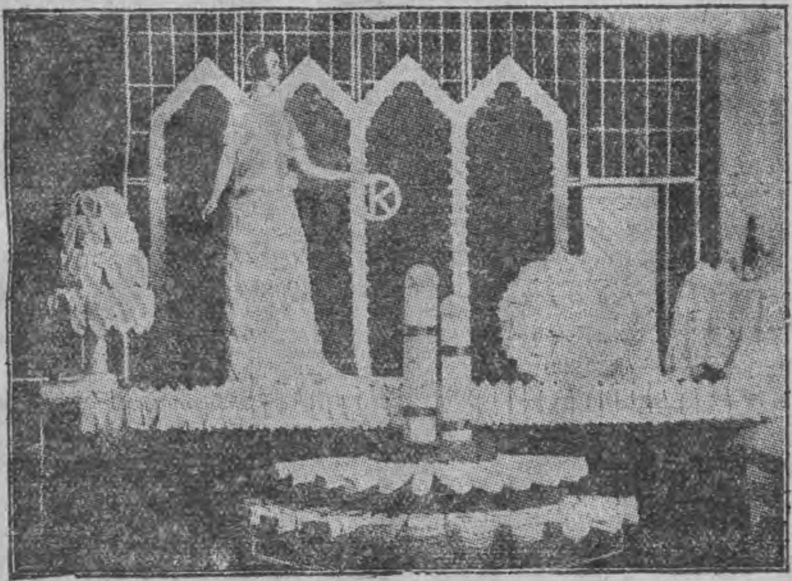

ה' ארטור גייזלער
דירעקטאר פון „קאנסום" ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור.

דער שטרייק אין דער קאטאן - בראנזשע

עס שטרייקען די גרויסע און מיטעלע פאבריקען, די קליינע ארבייטען

(2) ווי מיר דערוויסען זיך שטרייקען די קאטאן-ארבייטער פון די גרעסערע און מיטעלע פאבריקען, בעת אין די קליינע ווארשטאטען ווערט ווייטער געארבייט. און מחמת דעם זענען פארגעקומען איינציגע סכסוכים צווישען די ארבייטער מיט די שטרייק-קאמיסיעס.

היינט 10 אין דער פריה וועט דעריבער פארקומען א פערזאמלונג פון די קאטאן-ארבייטער און עס וועלען אנגענומען ווערען בעשלוסען מכוח דעם, ווי-אזוי צו פיהרען די ווייטערדיגע אקציע.

די שטרייק-אקציע האט אויסגעכטען אויף דערפאלג, צוליב דעם, וואס די פאבריקאנטען האבען גרעסערע בעשטעלונגען אויף סחורה.

פון דער אלגעמיינער צאהל 29, שטייען 21 פאבריקען.

* * *

(2) איינגע פאבריקאנטען זענען נעכטען געקומען אין די פראפעסיאנעלע פעראיינען מיט פארשלאגען צו אנהויבען אונטערהאנדלונגען.

גלייכצייטיג זענען ארויסגעשיקט געווארען בריף אין די פעראיינען פון ביידע צדדים פונם ארבייטס-קאמיסאריאט מיט דער איינלאדונג אויף א קאנפערענץ, וואס זאל פארקומען מאנטאג, 10 אין דער פריה אין ארבייטס-קאמיסאריאט אויף זאוואדזקא 1.

מ'רעכענט, אז די קאנפערענץ וועט ברענגען צו אן אויסגלייך.

גרינדונגס-פערזאמלונג פון נייעם פעראיין חסד ואמת אין לאדז

דאנערשטאג אוונט איז אין לאקאל פון סוחרים-פעראיין (פעטריק. 73) פארגעקומען די גרינדונגס-פערזאמלונג פון נייעם פעראיין „חסד ואמת".

די פערזאמלונג ווערט געעפענט דורכ'ן פארזיצער פון דער ארגאניזיר-קאמיסיע ה' גאלדבערג, וועלכער גיט א קורצען איבערבליק איבער דער ענטשטעהונג פון דער דאזיגער אינסטיטוציע. נאך דעם ווי די פערזאמלונג בעערט דעם פערשטארבענעם מיטגליד יוזעף הערצענבערג, ווערט אלס פארזיצער געוועהלט פראפעס מאקס קערנבוים, אין פרעזידיום ווערען איינגעלאדען דער פרעזעס פון ווארשאווער פעראיין „חסד ואמת" ה' פלידערבוים, דיר. קליינמאן (ווארשא), האנדעלס-ריכטער מאלאכאווסקי, ראמשינסקי, יאקובאוויטש און אמזעל.

דעם בעריכט פון דער ארגאניזיר-קאמיסיע גיט אפ ה' גאלדבערג, פון וועלכען ס'איז צו זעהען, אז דער ניי-געגרינדעטער פעראיין צעהלט שוין איצט 128 דעקלארירטע מיטגלידער. אין דער קאסע געפינט זיך א סומע פון 2.086 זל. ביים פעראיין וועלען עקזיסטירען פערשידענע סעקציעס, ווי: לויה-קאמיסיע, אונטערשטיצונגס-קאמיסיע פאר אלמנות און יתומים. דער פעראיין וועט אויך זארגען פאר די לעבעדיגע. אזוי למשל, וועט געגרינדעט ווערען א מעדיצינישע קאמיסיע, אנ'אפטייק-קאמיסיע. ס'איז אויך פארגעזעהען די גרינדונג פון א סאנאטאריום, א זקנים-הויז א.ד.גל.

נאך דעם ווי ה' יאקובאוויטש בעגריסט די געסט פון דער ווארשאווער שוועסטער-אינסטיטוציע „חסד ואמת" — דעם פרעזעס ה' פלידערבוים און דיר. קליינמאן און די פארשטעהער פון דער יידישער פרעסע, האלט א גרויסען רעפעראט פרעזעס פלידערבוים, אין וועלכען ער גיט אנ'איבערבליק איבער דעם ווארשאווער פעראיין „חסד ואמת", וועלכע איז איצט איינע פון די וויכטיגסטע אינסטיטוציעס אין ווארשע, און נאך 8-יעהריגער עקזיסטענץ, צעהלט איצט דער פעראיין 2995 מיטגלידער, און ביז'ן יאהר 1933 אויסגעצאהלט אונטערשטיצונגען פאר אלמנות און יתומים א סומע פון אנדערהאלבען מיליאן זל. אין משך פון די 8 יאהר, האט די ווארשאווער אינסטיטוציע געהאט 171 טויט-פאלען, דערונטער 8 זעלבסטמארדען.

דער רעדנער שטרייכט אונטער די וויכטיגקייט פון דעם נייעם פעראיין „חסד ואמת" פאר לאדז, וועלכע געפינט זיך אין אזא אינסטיטוציע, און ווינשט ערפאלג אין דער ארבייט.

נאך דעם ווי ס'רעדען די ה"ה. טאכטערמאן און פרנס כארי, לייענט ה' יאקובאוויטש דעם סטאטוט.

א דיסקוסיע האט זיך ענטוויקעלט ארום דעם פונקט שטיצע פאר אלמנות און די פראגע וועגען איינארדנען לויות.

ס'ווערט בעשלאסען, אז דער פעראיין וועט איינארדנען לויות אויף אייגענעם רעכנונג דאן, ווען דער פעראיין וועט שוין האבען טויזענד מיטגלידער.

נאך דעם ווי ס'רעדען נאך איינגע רעדנער, טרעט מען צו צו די וואהלען פון א פערוואלטונג. געוועהלט זענען געווארען די ה"ה: סט. אמזעל, פיאטר כארי, א. פרומקין, י. פרידענזאן, פיניע גערשאווסקי, מ. גאלדבערג, א. הארשטיין, ה. ליפמאן, י. לעסטשינסקי, ה. מאלאכאווסקי, ל. מארגענשטערן, ס. ראקישקי, ק. רייספעלד, מ. ראזענבלום און מ. וויטקינד.

קאנדידאטען: ס. אלטמאן, ט. ברוידע, א. דאנציגער, מ. יאקובאוויטש, ש. יאקובאוויטש, י. קראסאשינסקי, ב. שאץ און ב. זיידעמאן.

רעווידיר-קאמיסיע: ס. פרידע, א. פערלמאן און ה. ראזענבלום.

קאנדידאטען: ל. עפשטיין, פ. קלעצקי און מ. ראזענבלאט.

די גרינדער פון פעראיין זענען די ה"ה: גאלדבערג, יאקוב קלעצקי, פערלמאן און פרידענזאן.

---

14 הייזער פון דער „אקצ. געז. יוליוש היינצעל"

ווערען געשטעלט אויף ליציטאציע

(א) אין די טעג פון 22, 26, און 31 - טען מאי ד.י. וועט אין לאקאל פון קרייז-געריכט פארמען א ליציטאציע אויפ'ן פערמעגען פון דער „אקצ. געז. יוליוש היינצעל".

אויף דער ליציטאציע ווערען געשטעלט די הייזער און פאבריקען: פיעטרקאווער 102, 104 און 106, 222, 224, 226, 228 230 און 232 בזשעזנע 21, 23, 25 און 27, דאווברואשיקאו 1 און שיענקיעוויטשא 147.

די הייזער ווערען געשטעלט אויף ליציטאציע דורך דער אופאדלאסטש-מאסע אויפ'ן פערלאנג פון סינדיק אדוו. לאנגע.

נייע אפוטרופסים, נייע ברוקען

און — קאלב-פלייש ווערט ביליגער מיט 10 פראצענט

נעכטיגע זיצונג פון מאגיסטראט

(2) אויף דער נעכטיגער מאגיסטראט-זיצונג, אונטער'ן פארזיץ פון שטאט-פרעזידענט, ה' זשעמיענצקי זענען ערלעדיגט געווארען 40 פערשידענע פראגען, און צ. א.:

וועגען בעשטימען נייע געזעלשאפטליכע אפוטרופסים, מחמת דעם, וואס די קאדענץ פון די אלטע איז אפגעלאפען.

עס איז בעטראכט געווארען די פראגע פון רעקורסען אויפ'ן ביודזשעט פון מאגיסטראט, און עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דעם ביודזשעט האט איבערגעקוקט איין פערזאן, און רעקורסען זענען איינגעמאלדען געווארען — צוויי: דער ערשטער — מצד דער יודישער גמינע בנוגע די סובסידיעס פאר דער אכסאניע און פאר'ן פסיכיאטרישען שפיטאל. דער צווייטער רעקורס איז מצד די הויז-בעזיצער געגען דעם גישט-העכערען די סובסידיע פאר די פייערלעשער.

מ'האט די רעקורסען בעשלאסען אריבערצושיקען אין שטאט-ראט צום בעטראכטען.

עס איז ארומגערעדט געווארען די פראגע פון א קאנקורס אויף פעלד-שטיינער, און עס איז בעשלאסען געווארען צו פעסטשטעלען א פלאן פון די נייע ברוק-ארבייטען אין לאדז.

עס איז אויך ארומגערעדט געווארען די פראגע פון דעם פלייש-צעניק, און עס איז בעשלאסען געווארען ביליגער צו מאכען קאלב-פלייש אויף 10 פראצענט.

פון דער פאלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

היינט זונטאג, דעם 19/2. 8.30 אוועגד קומט פאר אין דער פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע שרודמיעסקא 29 א אינטערעסאנטע פארלעזונג פון ד"ר ל. זילבערשטראם אויף ד. ט.: „די דייטשע יודען און דער נייער פאליטישער קורס אין דייטשלאנד.

די באהענטסטע פארלעזונג קומט פאר דינסטאג, דעם 21/2. 8.30 אוועגד. רעפערירען וועט דירעקטאר ד. גייער (פויליש) אויף ד. ט.: „ענטשטעהונג און אידעע פון די אוניווערזיטעטען.

דירה-געלד איז די „זופו"-הייזער ווערט ביליגער

דער רעגירונג-קאמיסאר איבער „זופו" באקאניעטשניקאוו האט געמאכט דעם ערשטען איינגריף אין פעסטונג פון דירה-געלד-טאריף. פון 1-טען מערץ ווערט ביליגער דאס דירה-געלד אין די הייזער פון „זופו" אויף 10—15 פראצענט. דערווייל איז די דאזיגע בעשטימונג חל בלויז אויף די הייזער פון „זופו" אין לאדז. דאס דארף נאך בעשטעטיגט ווערען פון מיניסטעריום [illegible] פאר סאציאלע פירזארג.

היינט — די יובל-אקאדעמיע לכבוד פראפ. י. פייווישים

היינט, זונטאג, 8,45 אוועגד קומט פאר אין פילהארמאניע די אקאדעמיע און קאנצערט לכבוד פראפ. י. פייווישים צום יובל פון זיין 20-יעהריגע טעטיגקייט אויפ'ן מוזיקאלישע געביט און 10-יעהריגע ארבייט אין לאדז.

די אקאדעמיע וועט עפענען רעד. לאזאר זוקס, וועגען יובילאר'ס טעטיגקייט וועט רעדען דיר. מ. פערלמאן.

אין קאנצערט-טייל בעטייליגען זיך: דער „שיר"-כאר, לאדזער פילהארמ. ארקעסטער, וועלכע וועלען אויספיהרען די שטארקסטע פראגמענטען פון הענדעלס ארטאריום „יהודה המכבי" און מענדעלזאנס פרעכטיגען „תהלים קאפ. 42".

חוץ דעם וועט דער „שיר"-כאר אויספיהרען די שענסטע יודישע פאלקס-לידער אין יובילאר'ס בעארבייטונג.

פון דער לעצטער שטאט־ראט־זיצונג

מיר קאנסטאטירן דערמיט, אז אין דער אפשטימונג פון פארשלאג זיך צו ווענדן צו דער רעגירונג, אז דאס דירה־געלד זאל ביליגער ווערן — האט אויך געשטימט לאווניק יאקל פאר'ן פארשלאג.

געפאלן די פרעקווענץ אויף די טראמוואיען

טראמוואי־דירעקציע בעגרעניצט דעם פערקעהר

(אג) די טראמוואי־דירעקציע האט לעצטענס ווייטער באשלאסן פאלען פון די פרעקווענץ אויף טראמוואיען און אין שייכות דערמיט זיינען איינגעפיהרט געווארן געוויסע קאמוניקאציע בעגרענעצונגען.

די ליניעס 1, 4 און 10 ווערן איצט אין די אווענט שעה'ן בעדינט נאר דורך איינצעלנע וואגאנעס, בעת מיט א צייט צוריק זיינען געגאנגען צו צוויי און דריי וואגאנעס.

די ליניעס 5 און 11 ווערן אויך בעדינט דורך א בעגרעניצטע צאהל וואגאנעס, אויף דער ערשטער איז שוין לאנג נישט פערהאן קיין דאפעלטע וואגאנעס און אויף דער צווייטער געהען דרייפאכיגע וואגאנעס נאר אין משך פון א פאר שעה איבערפריה ווען די ארבייטער פאהרען צו דער ארבייט און די קינדער אין די שולען און אויך אין די פארנאכט שעה'ן ווען די ארבייטער קעהרען צוריק פון דער ארבייט.

איבערגעפאהרען אנ'אלטע יודישע פרוי

(2) אויף פאמארסקא לעם נומער 36 האט אנ'אויטא איבערגעפאהרען די 60־יעהריגע דאורא ליפיעץ (מאגיסטראצקא 14).

ביידע פיס זענען ביי איהר צושעדיגט, און פאגאטאוויע האט איהר געמוזט צו־הילף קומען.

דער שאפער איז אנטלאפען.

„באכוס"

די בעקאנטע פאבריק פון בראנפען און ליקערן א. פ. „באכוס" (פיעטריקאווער 80) פראדוצירט זעמטליכע סארטען פון ערשטקלאסיגע בראנפען און ליקערן, וואס זענען מיט גאנישט אנדערש ווי די אויסגעצייכנטסטע אינלענדישע עווענטועל אויסלענדישע מארקעס.

וואס שייך די פרייזען, קאלקולירען זיך די אויסארבייטונגען מיט 50 פראצענט נידריגער פון אנדערע.

א דאנק די ספעציאליזירטע פאכמענער, האט זיך די דאזיגע פלאצובקע אין א קורצע צייט ערווארבען די ברייטסטע שיכטען פון די קאנסומענטען.

רעפעראט פון אורי צבי גרינבערג

דער רעפעראט פון בעקאנטען יודיש־העבריישען דיכטער שריפטשטעלער און פובליציסט ה' אורי צבי גרינבערג איז אבגעלעגט געווארען אויף מיטוואך אין פילהארמאניע.

אין זיין רעפעראט וואס ער וועט האלטען אויף די טעמא: „ארץ ישראל אין פייער" וועט גרינבערג איבערגעבען א לעבעדיגען גרוס פון אונזערע ברודער אין ארץ ישראל און ער וועט ארומרעדען די פערשידענע שטרייט פראבלעמען איבער דעם יודישען לעבען אין ארץ ישראל.

היינטיגע געשעפטן, משטיינסגעזאגט...

מיט פראטעסטעז, קאמארניקעס און מיט א מעסער אין בויך

(א) אנדזשעי באלעכאווסקי (וואדנא 11) האט אין חודש מאי נעקויפט ביי איגנאצי לעוואנדאווסקי (ראקיטשינער 68) סחורה פאר 1000 גילדען, און געדעקט מיט אייגענע „פרימא־וועקסלעך".

און געוועזן איז אזוי: באלעכאווסקי האט די וועקסלעך געלאזט פראטעסט, און געמאכט אזוי, אז דאס מלכות, אינ'ם געשטאלט פון קאמארניק האט נישט געקאנט צו איהם על פי דין אנקומען.

לעוואנדאווסקי איז אבער אויך נישט פון די 2 פאר פאר א גראשען — האט ער זיך געזאגט: „יא מאם טשאס... כ'וועל איהם שוין פאקען!"

וכך הוה — איינמאל איז געקומען צולויפען ל וואנדאווסקי'ס אנ'אנגעשטעלטער, און געגעבען צו וויסען, אז מ'האט צו באלעכאווסקי'ן געבראכט צופיהרען א טראנספארט סחורה.

לעוואנדאווסקי האט נישט געמאכט קיין לאנגע שהיות, געכאפט א קאמארניק, און הוקשטוק האט מען פונ'ם פעקעל־סחורה געמאכט א תכלית.

באלעכאווסקי'ן האט די מעשה אזוי אויפגעבראכט, אז ער האט געכאפט א מעסער. און אריינגעשטאכען איהם לעוואנדאווסקי'ן אין בויך אריין.

אלס „אנערקענונג פאר זיין טאט" האט באלעכאווסקי נעכטען בעקומען א פסק פון געריכט — 8 חדשים טורמע.

שטרייק אין טוך־דרוקערייען

עס טרעטען אויך צו די ארבייטער פון זייד־ און פליוש־דרוקערייען

(2) מחמת דעם, וואס די קארענצען וועגען שליסען א קאלעקטיווען אפמאך אין די טוך־דרוקערייען האבען נישט געבראכט צו קיין רעזולטאט, האבען די ארבייטער אין דער דאזיגער בראנזשע בעשלאסען צו פערשטרייקען.

נעכטען האבען שוין א טייל געוואפען די ארבייט, און פון מארגען מאנטאג וועט שוין ווערען געשטרייקט אין אלע פאבריקען — אין לאדז, פאביאניץ און זגערזש.

אין טוך־דרוק־ארבייטער שליסען זיך אויך אן די זייד־ און פליוש־דרוקער'ס, וועלכע פיהרען אויך אנ'אקציע פאר א קאלעקטיוון אפמאך.

פער'סס'ט צוליב לייכטזיניגקייט

(2) די 20־יאהריגע סטאטיסטקע פון „טעאטער פאפולארני", גענאוועפא קאפעק (וואוודזקע 51) האט די טעג בעקומען פון א קראנקען־קאסע עפעס א רפואה צו א פויען־קראנקהייט — א פליסיגקייט כלאר־צינק צום שווענקען.

איז זי בישט פויל געווען און גענאנגען א פרוב טון, ווי עס שמעקט, וואס פאר א טעם עס האט ביים טרינקען.

זי האט אזא שלוק געטון פונ'ם פרעסענדיגען סם, אז מ'האט זי גלייך, דערנאך אין א גסיסה־צושטאנד געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל אויף זאגאי־ביקאווא.

ווידערקלאנג פון אינצידענט אויף דער בזשעזשינער גאס

דעם 21. מאי פ. י. איז איינגעפאלסען א מעלדונג אין אויספארשונגס־אמט וועגען אנ'אונגעוועהנליכען פארפאל, וועלכער איז פארגעקומען אויף בזשעזשינער 10. די מעלדונג האט איינגעטראגען דער זייגער־מאכער ערמוד וואשניעווסקי, וועלכער האט צווישען אנדערען ערקלערט פאלגענדעס: וואשניעווסקי, אלס א געוועזענער מיטארבייטער אין דער פירמע יאן פלאצעק (בזשעזשינער 10) איז געווארען זעלבסשטענדיג און זיך געעפענט א זייגער־מאכער־געשעפט אונטער זעלבען אדרעס.

דעם קריטישע טאג — לויט דער מעלדונג — איז וואשניעווסקי ארויסגעגאנגען פריהער פון דער היים, און ווען ער איז צוריקגעקומען אין אווענד — האט ער געפונען זיין געשעפט פערמאכט, און אינווענדיג, ווי ער האט עס בעמערקט דורכ'ן פענסטער, האבען זיך געפונען עטליכע פערזאנען, וועלכע האבען גלייכגעשטעלט מעבעל, וועלכע זענען פריהער אין דעם געשעפט נישט געווען, און די זאכען, וועלכע וואשניעווסקי האט דארט געהאט זענען נעלם געווארען.

וואשניעווסקי איז מיט כח אריין — ווי ער האט געמעלדעט — אין זיין וואוינונג, וואו ער איז בעלאגערט געווען דורך אומבעוואוסטע מענשען. ענדגילטיג, האט וואשניעווסקי מיטגעטיילט, אז דער אייגענטימער פון דער פירמע „יאן פלאצעק" האט מיט דער הילף פון די אומבעוואוסטע מענשען אדורכגעפיהרט א צוואנגס־עקסמיסיע און פערכאפט דעם לאקאל פון זיין קאנקורענט.

שפעטער האט זיך ארויסגעוויזען, אז וואשניעווסקי'ס זאכען האט בעזייטיגט פון דער וואוינונג זיין ווייב, וועלכע זייענדיג שולדיג דעם ווירט דירה־געלד פאר א יאהר — האט די וואוינונג אפגעגעבען דעם ווירט, און ער האט זי איבערגעגעבען פלאצעק'ן. די אויספארשונג געגען פלאצעק, וואס איז אדורכגעפיהרט געווארען דורך דער פראקוראטור איז דורכ'ן שטאטישען געריכט געווארען בעזייטיגט און דערביי איז די אנקלאגע נאכ'ן ווענדען זיך פון וואשניעווסקי'ן אין קרייז־געריכט — אויך אין דער צווייטער אינסטאנץ בעזייטיגט געווארען.

גלייכצייטיג האט זיך יאן פלאצעק געווענדעט מיט אנ'אנקלאגע געגען וואשניעווסקין פאר א פאלשע בעשולדיגונג און פאר פערשפרייטען רכילות אין שטאט, ווי אויך געגען 2 רעדאקטארען פון לאדזער צייטונגען.

דאס שטאטישע געריכט האט בעשטראפט וואשניעווסקי'ן מיט 2 וואכען ארעסט און 100 זל. שטראף און די פעראנטווארטליכע רעדאקטארען זענען דורכ'ן קרייז־געריכט בעשטראפט געווארען צו 50 זל.

די לעצטע האבען זיך געווענדעט אין אפעלאציע־געריכט קיין ווארשא, וועלכער האט דעם אורטייל פון קרייז־געריכט בטל געמאכט און בעשטראפט די ביידע רעדאקטארען צו 3 חדשים טורמע.

געגען וואשניעווסקי'ן און זיינע שוועסטער'ען האט פלאצעק איינגעקלאגט צום פראקוראטור פאר א פאלשער מעלדונג.

צו דער אויפפרישונג פון בלוט

טרינקט עטליכע טעג דורכאנאנד פריהמארגענס א גלאז נאטירליך ביטערוואסער

Franciszka Józefa

עמפפעהלט פון דאקטוירים.

פון פעראיין „לינת משמורים"

היינט, זונטאג, 6 א זייגער אווענד קומט פאר אין פעראיינס־לאקאל זשעלאזנא 26 די פייערליכע ערעפנונג פון אמבולאטאריום ביים פעראיין, וועלכער וועט פאר דער יודישער בעפעלקערונג פון יענער געגענד האבען א וויכטיגע בעדייטונג.

גאסטשפיל פון ד"ר פאול בארטאוו אין „סקאלא"

היינט 12 פארמיטאג קומט פאר א ספעציעלע פריהמארגען פאר די ברייטע מאסען און ארבייטער אינטעליגענץ ס'ווערט געשפילט א. סטרינדבערג'ס „דער פאטער" מיט ד"ר פאול בארטאוו אין דער טיטול ראל. היינט אווענט צום 3־טען מאל ווערט געשפילט די אינטערעסאנטע דראמע פון י. גארדין „דער פרעמדער" וועלכער איז איינער פון ד"ר בארטאוו'ס בעסטע קרעאציעס. מארגען פאפולערע פארשטעלונג פון „דיר גאלדער".

קאנצערטען אין פילהארמאניע

חיה'לע גראבער — אימרע אונגער — לילית און גאדיס

די בעריהמטע יודישע זינגערין די אויספיהרערין פון יודישען פאלקס־ליד חיה'לע גראבער, וועט ארויסטרעטען צום צווייטען מאל היינטיגען דינסטאג, אין פילהארמאניע.

היינט אין די פוילישע טעאטערס

שטאטיש טעאטער: היינט 4 נמ. „שריי כינע!" 8.30 אוו. „מאניקאס" ענין.

קאמעראל־טעאטער: 5 נמ. „פערטרויליכע עניינים" 9 אוו. „עגיפטישע ווייך".

פאפולארני: 4.15 און 8.15 „פעפינא".

„יאר": רעוויע „מאזען און יאר".

מעלדונג

פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז

היינט זונטאג, דעם 19.2, 8,30 אווענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, שרוד מיעיסקא 29 א פארלעזונג א. ד. ט.: די דייטשע יודען און דער נייער פאליטישער קורס אין דייטשלאנד. רעפערירען וועט ד"ר ל. זילבערשטראם.

דינסטאג, דעם 21.2, 8,30 אווענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, פארלעזונג פון דירעקטאר ד. גייער (פויליש) א. ד. ט. „ענטשטעהונג און אידעע פון די אוניווערזיטעטען".

ארטאדאקסישע ארבייטער־ארגאניזאציע „פועלי אגודת ישראל", פילסודסקיעגא 22.

דערמיט מעלדען מיר אלע אונזערע מיטגלידער, אז היינט זונטאג 4 נאכמיטאג צום ערשטען טערמין און 7 אווענד צום צווייטען טערמין וועט פארקומען אין אייגענעם לאקאל די גענעראל־פערזאמלונג מיט פאלגענדען טאג־ארדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואהלען פון א פרעזידיום, 3) בעריכט, 4) דיסקוסיעס, 5) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס־קאמיסיע, 6) שלוס.

אלע חברים ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען.

די פאבריק

(דערצעהלונג)

פון

ש. בערלינסקי

— 2. —

חיים איז געבליבען שטיין, ער האט געפיהלט ווי די פרעמדע פינגער הויבען איהם אן ברי'הען. איבער דער גאנצער לענג, ווי די האנד איז איבער איהם אדורך, האט איהם געווייטיגט, ווי שטריק וואלטען זיך געווען טיף איינגעשניטען אין זיין לייב, אין זיין גאנץ וועזען האט ער געפיהלט א טיפע בעליידיגונג, וועלכע האט איהם דעם גענאנק אזש פערפלייצט. ניין, איז דע דאס מעגליך?... ער קאן זיך דאס נישט שענקען, ער וועט צוריקגיין, אז ער האט דעם ערשטען שריט געשטעלט צום אריינגיין, האט ער דערזעהען, ווי די גאנצע שנור ארבייטער וויקעלט זיך אזוי ארויס איינציגווייז — יעדער ארבייטער, ווי נאר ער קומט צו צום שומר, שפרייט ער אליין דאס העקעל אויף און רוקט זיך איהם אריין אונטער:

— נא, זעה, בעזוך, כ'האב נישט געגנבעט...

איינדרויסען פאר דער פאבריק, ווארטען אפ ווייבער, טעכטער, כלות מיט קוישלעך עסווארג, און די שעהמען זיך גארנישט פאר זיי, גייען אזוי גלייכגילטיג דורך דעם בעזוך, און דאס אלץ געשעהט פונקט צוועלף א זייגער בייטאג, ווען די זון שטייט אקוראט אינמיטען הימעל און שניידט מיט איהר ליכט. טאטע מיין אייבציגער! איז דאס מעגליך, אז די מענשען ווערען אזוי טיף בעליידיגט און פיהלען אפילו נישט?...

חיים איז שנעל אוועק מיט א טיפער וואונד אין הארץ.

אין אווענד איז חיים געגאנגען אין טעקסטיל פעראיין אריין, ער וויל אנקומען אלס מיטגליד. ער וויל לעבען מיט די ארבייטער אין זייער סביבה, אויסער דער פאבריק, וואס זי צעשפאנט דעם ארבייטער אין פינף הונדערטיגע מאשינען און רינגעלט איהם ארום מיט א שטאב אויפזעהער, שומרים, ווי די מענשען וואלטען דא איינגעזעצט געווארען פאר גנבה, ווי לעבען די אויף דער פריי, אין זייער ארגאניזאציע. ווי רעאגירען זיי אויף דעם אלעמען?

דער מצב פון די טעקסטיל־ארבייטער איז גאר שלעכטער — נישט לאנג נאך א פערשפילטען שטרייק, מען האט געהאט ארויסגעשטעלט א פאדערונג וועגען א פינף־און־צוואנציג פראצענטיגער הוספה. די פאבריקען זענען צוויי וואכען צייט געשטאנען. די לאגע איז געווארען א געשפאנטע. דער הונגער האט פון די מאסען אנגעהויבען ארויסשטארצען זיין בייבעדיג, קנאכיג פנים. דער פעראיין האט קיין מיטלען נישט געהאט כאטש טיילווייז צו פערזארגען איהם. דערביי האבען זיך צעשפילט די חלוקי־דעות אין די פאליטישע אינסטאנצען, די ראדיקאלערע עלעמענטען זענען געווען פאר פראקלאמירען אנ'אלגעמיינעם שטרייק, די רעכטערע — פאר ווענדען זיך צו דער רעגירונג. סוף־כל־סוף איז אונטערן דרוק פון דער מאסע דער אלגעמיינער סאלידאר־שטרייק פראקלאמירט געווארען.

דעם ערשטען טאג האט זיך דער שטרייק זעהר שטארק איינגעגעבען — אלץ איז געשטאנען, אפילו גאז און עלעקטריע, אז דער אווענד איז צוגעפאלען, האט עס אויסגעזעהען, ווי די נשמה פון שטאט וואלט אויסגעהויכט און איהר הוילער גוף איז געבליבען ליגען פערדעקט מיט א שווארצען איינהיל — א בר מנן. אומעטום, אין פאבריקען, פאלאצען, עפענטליכע לאקאלען האט אנ'אומרוהיגע אימה זיך געשפיגעלט אין די פינסטערע שויבען. ס'האט זיך געפיהלט א בעהאלטענער לויערנדער כח שוועבט אין אט דעם קנויל פינסטערניש. דער דאזיגער כח דארף זיך נאר א טרייסעל טון און ער צושמעטערט זי, די שטאט פונקט ווי ער האט זי אויפגעבויט. אין דעם רייכען קווארטאל, וואו דער חושך האט זיך אזוי צעלייגט איבער די רחבותדיגע גאסען און פינסטער געמעקט, די מאסיווע הויכע בנינים איז אויפ'ן זיין ארויף: וואו ליגען איצט אין זייער פינסטערע בעהעלטעניש די פאבריקאנטען, און אקציאנערען, וואס טוען זיי אין דער דאזיגער שווארצער געשפאנטקייט?

אז דער טאג האט זיינע אויגען־לעפלעך אויפגעהויבען האט זיך איבער די גאסען פון שטאט א זשומענדיגער שנייד דורכגעטראגען, ווי א שארפריזיג מעסער וואלט עפעס אויפגעשניטען — דער טראמוואי איז געגאנגען.

וואס איז געשעהן?

בעת פאר דער עלעקטראווניע, טראמוואי־דירעקציע האבען המובים ארבייטער א גאנצע נאכט געוואכט און א מוילער געשאפען מיט זייערע אקסלען, האבען אין די אייגענע שעה'ן די רעדאקציעס פון די פאבריקאנטען־בלעטער פארגעבעט: „דורכפאל פון אלגעמיינעם שטרייק, טראמוויי, עלעקטראווניע, און א רייה אנדערע שטאטישע אונטערנעהמונגען זענען צוגעטרעטען צו דער ארבייט. מאסען ארבייטער ווענדען זיך אין די פאבריקען. מען זאל זיי צולאזען צו דער ארבייט, די פאבריקס־דירעקציעס זאגען זיי אפ. מיט'ן טאג צוגלייך האט מען ארימע צייטונגס־יונגלעך, זשעדנע אויף א גראשען פערדינסט, געלאזט מיט פעק צייטונגען איבער דער שטאט און זיי האבען מיט זייערע יונגע קוויטשינקע שטימען אין אויער אריינגעשריגען: „דורכפאל פון אלגעמיינעם שטרייק".

די ארבייטער, די פשוטע, זענען מבולבלע געווארען, פערלוירען דעם צוטרוי, האבען זיי זיך דורכגעריסען דורך די קאדרעס ארבייטער, קלעפ בעקומען, פון גארנישט שוין געוואלט הערען און וויסען, געכאפט דעם מאטאר אין די ציטעריקע הענט און ארויסגעפיהרט די טראמוויי־וואגענס אין גאס אריין.

די קורסירענדיגע טראמווייען האבען סם געגאסען איבער די גאסען, אפהענטיגקייט, פערלוירעקייט. דער שטרייק־קאמיטעט האט אנ'אויפרוף ארויסגעלאזט: „ארבייטער, לאזט אייך נישט פראוואצירען". ס'האט שוין ווייניג וואס געהאלפען. פון אלע ראגען האבען פאבריקאנטישע בלעטער, ווי לצישע צינגלעך, ארונטערגעשפעט: „אי, א דורכפאל, מיר האבען ריכטיק געשריבען. איהר זעהט — די טראמווייען, עלעקטראווניע, דורכפאל, דורכפאל". האבען זיך טויערען פון פאבריקען געעפענט. די צעפוילטע און צעפרעסענע פון הונגער און בראנפען, אפגעפליקטע פון דער געזעלשאפט, זענען ווי פערוועלקטע בלעטער אוועקגעפאלען — צו דער ארבייט זיך געשטעלט.

די פעראיינען האבען אנגעהויבען זאמלען די ארגאניזירטע כוחות. אבער באלד איז א נייע בהלה ענטשטאנען. די מיטאג־בלעטער האבען מיט גרויסע קידוש־לבנה־אותיות איבערגעגעבען: „דער ארבייטס־מיניסטער קומט צו פאהרען, דער שטרייק פון די טעקסטיל־ארבייטער ווערט ליקווידירט".

(ווייטער קומט)

אפּצוּ־טרעטן אַ קאָוויאַרניע
און ביר־האַלע
מיט אַלע איינריכטונגען און קאָנצעסיעס פאַר זעהר ביליג, צוליב דער קראַנקהייט פון אייגענטימער. צו ערפאַהרען פּיעטריקאַווער 33, אַדמיניסטראַציע. 842

Dr. med.
H. ZELICKI
choroby kobiece i akuszerja
GŁÓWNA 41, tel. 237-69.
Przyjmuje od 1–2 i 4–8 wiecz. 843

ארטאפּעדישער אנשטאַלט
בראַנדזשען, גאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַטפוס־איינלאַגען געגען פּיס־שמערצען אַלס נאָך גיפּס־אַבדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פּיעטריקאַווער 119, טעל. 281-81

Laboratorjum Chemiczno-Bakterjologiczne
Inż. Chem. F. SZAC
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analizy przemysłowie: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd.
Ceny zniżone

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פּריוואַט־אָנזאָגן

אַ קוואַליפיצירטער שניידער־געזעלען קען זיך מעלדען אין דער פירמע גלאַסען און קאַזשי מיערסקי, פּיעטריקאַווער 114. 847

ס׳ווערט געזוכט אַ פּערקויפערין אין פּוטער־געוועלב ביי י. לאַנגיצקי, זאַכאַדניאַ 36 אין די מלעטשאַרניע.

עס איז נויטיג מיר זאָפאָרט אַ קוואַליפיצירטע קראַוועצין־נייהערין אויף האַנד ביי ש. הערשקאָוויטש וואָלבאָרסקאַ 31.

פערשידענעס

קישעלעך סאַמבורירטע פון ערשטקלאַסיגער אויסאַרבייטונג ביליג צו בעקומען ביי י. לוקסענבורג, שענקיעוויטשאַ 13, וו. 9.

עס ווערען געזוכט פּויזנער אין פּאַמאַראַנשער רייזענדער צו אַן ערשטקלאַסיג אַרטיקעל. צו ערפאַהרען נאַוואָמיעסקאַ 6 ביי די מעקלערס. 849

זאַלזען האַלצערנע צו מאָדערנע וויטטאַוועס און פענסטער, אַרבייט אויס די מאַכאַנישע פאַבריק באַזשאַרנאַ 6. טעל. 242-16. 850

ס׳ווערט אָנגענומען צו שפּילען אויף קראַפּס זייד, אויך אַלערליי גאַרן. בזשעזשינער 30, פּאַרטער, וואוינונג 2. 728

לאָקאַלען

אַ צימער מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג איבערצוגעבען, פּאַלורניאָווא 31, וו. 16. 851

צו פּערמיטען אַ צימער ביי אַ פאַמיליע. — ציגעל־גאַס 15, וו. 31. 854

צו פּערמיטען אַ צימער און קיך 2־טער שט. וואָלטשאַנסקאַ 144. צו ערפאַהרען ביי פּאָקושיוועס.

Sklep z pokojem i kuchnią, 2 pokoje z kuchnią i warsztat wprost od gospodarza natychmiast do wynajęcia. — Wiadomość Wólczańska 151. 685

צי האָסטו שוין בעזוכט
אונזער
ווייסע וואָך?
וואָס דערנעהנטערט זיך צו ענדע!
קום
און דו וועסט דיך איבערצייגן
איבער די אוּנגעוועהנליך
נידריגע פּרייזען
פון אונזערע אויסאַרבייטונגען
KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S. A.
ROKICIŃSKA 54. Dojazd tramwajami 10 i 16
841

תורה, מדות און דרך ארץ
ווערט געלערנט אין 7־קלאַסיגען מוסטערהאַפטען
חדר „תורה ודת"
עם ג״ן־ילדים (פּרעבעל־שול)
פּלאַץ וואָלנאַשטשי 6 (ניי־שטאָט)

געלעגענהייטליך
פּרייזווירדיג צו פּערקויפען
2 רעגנדער־מאַשינען
אין בעטריב געגען אַ ביליגען פּרייז. צו ערפאַהרען ביי קושנער, וואָלבאָרסקאַ 4. 783

אויגען־קליניק
מיט שטענדיגע בעטען
Dr. med. G. KRAUSZ
פּיעטריקאַווער 86, טעל. 204-74
אויפנאַהם־שטונדען פון 9.30 ביז 7 אָווענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאַג און יום־טוב פון 9–1 פּאָרמ.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. H. SZUMACHER
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען
פּיעטרקאָווער 56, טעל. 148-62
נעהמט אָן טעגליך פון $1^1/_2$–4 נ״מ און 6–9 אָוו.
זונטאַג און אַנדערע חגאות פון 10 ביז 1 בייטאָג.

צאָהן־אַרצט
J. ROZINREICHOWA
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף 38 זגערזשער 38
(געגענאיבער זגערזשער 15)
נעהמט אָן פון 10–2 מיטאָג און 4–7 נאָכמ.
צו לעטשניצע־פּרייזען.

Dr. S. Kantor
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.
נעהמט אָן פון 8—2 נאָכמיטאָג און פון 4 9 אָווענד,
זונטאָג און יום־טוב פון 8—2 נאָכמ.

Dr. med. Haltrecht
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־
און געשלעכטס־קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאָג און פון 5–9 אָווענד. זונטאָג פון 10–1 בייטאָג.
פאַר אַרבייטסלאָזע לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15 טעל. 149-07.
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אָווענד.
זונטאָג פון 9–1 בייטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פּרייזען.

שילדען
אַלער אַרט
אין פייגסטער אויספיהרונג, לאַקירט, מאָדערן, סאָליד שנעל און ביליג ביים שילדען־מאַלער
מ. דזיאַלאַשינסקי, שוו. יאַקובאַ 5
בעמ.: נעהמט אָן אויך קליינע ביליגע אַרבייטען.

שרייב־ביוראָ „פּראָפּיט"
אייגענטימער פ. דאַמב
איז איבערגעטראָגען אויף
צעגעלניאַנאַ 55
ערלעדיגט אַלע האַנדעלס־ענינים, היפּאָטעקען־רעגולאַציעס, ירושה־סכסוכים, אינטערווענציעס, קויף און פּערקויף אַקטען, דזשערזשאַוועס, קוויטעס, סקאַרבאָווע אַז״וו

לעטשניצע
זגערזשער 17
נעהמט אָן קראַנקע אין אַלע ספּעציאַליטעטען
פון 9 פריה ביז 7 אַ זייגער אָווענד.
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט
11 בזשעזשינער 11
טעלעפאָן 137-63
עס נעהמען אָן דאָקטוירים ספּעציאַליסטען:
שיפּמאַן, וואַלינסקי, שמירגעלד, סערשנער, לוביטש, שמערלאָווסקי, סלאַבאַדסקי, זאַלצוואַסער, איציקזאָן, קראַסאָווסקי, יאַקובזאָן און דענטיסטין סטאַראַפּאָלסקאַ.
אַ וויזיט ביז 3 נאָכמיטאָג 3 זל.

כירורגיש־וועכנערין־קליניק
„SANATO"
S. Z O. O.
אַגראַדאָוואַ 10 טעל. 213-57
1־טע און 2־טע קלאַס
געבורטען II קל. 175 זל.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט־קראַנקע, און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען־קראַנקהייטען. קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער הייל־קאַבינעט דיאַטערמיע.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט אָן אַ פרוי־דאָקטאָר נאָר קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זל.

אַנאָנסען־פּרייז פאַר אַ מילימעטער־שורה
פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב־יו״ט—24 גר. אין דער ווייס 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ —60 „ „ „ 4 „
נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ —18 „ „ „ 8 „
צוזאַפּ דער שטאָדט 50 פּראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער ברייט 8 שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אבאָנאַמענטס־פּרייז:
אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ—1 דאָל.

מאַנוסקריפּטען, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר׳ן אינהאַלט פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך. די אדמיניסטראַציע איז אָפען ביי טאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.